

TÜRKMENIŇ NUSGALYK АЛАБАЙЫ

TURKMEN CLASSIC ALABAY / ОБРАЗЦОВЫЙ ТУРКМЕНСКИЙ АЛАБАЙ

№ 3

09/2021

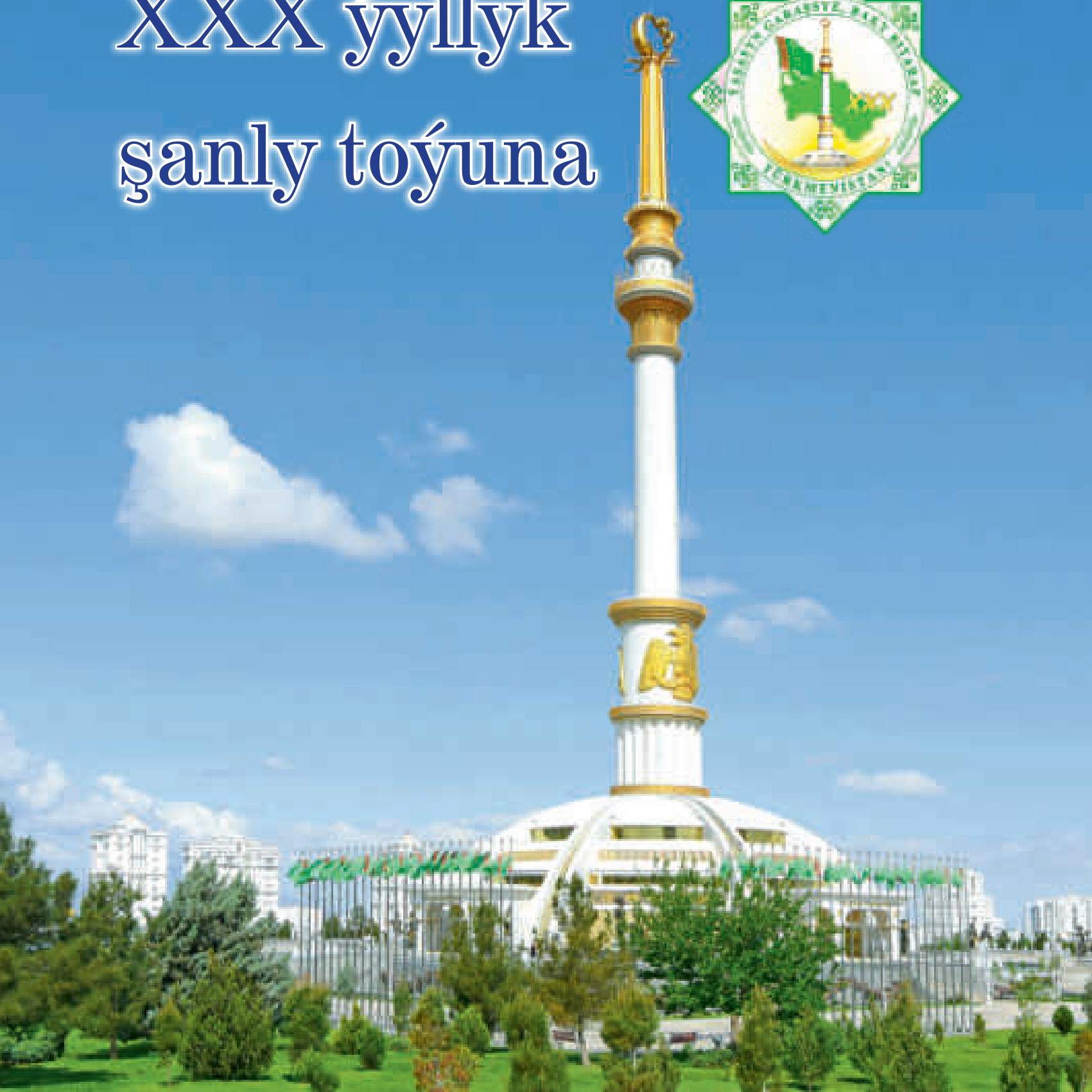
TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI GURBANGULY BERDIMUHAMEDOW:

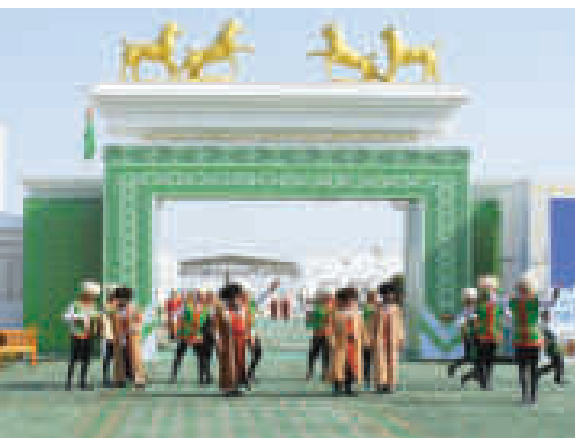
– YNSANYŇ IŇ BIR ÝAKYN DOSTY, GORAGÇYSY HASAPLANÝAN ALABAÝLAR TÜRKMENIŇ GEÇMIŞINDE, HÄZIRKI DÖWRÜNDE ESASY ORNY EÝELEÝÄNDIR. OLARYŇ DUÝGURLYGY, HÜŞGÄRLIGI, WEPADARLYGY HEM-DE KYN GÜNÜNDE ÝAKYN DOST KIMIN ÝARDAM EDÝÄNLIGI AÝDYLANA GÜWÄLIKDIR. TÜRKMEN MILLETINI, ONUŇ GEÇMIŞINI ALABAÝSYZ ASLA GÖZ ÖŇÜNE GETIRMEK MÜMKIN DÄL.

Garaşsyzlygyň

XXX ýyllyk

şanly toýuna

TÜRKMEN ALABAÝYNYŇ BAÝRAMY – 2021

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe hormatly Prezidentimiziň «Döwlet adam üçindir!» diýen parasatly ýörelgesine esaslanýan, parahatsöýüjilikli we ynsanperwer döwlet syýasatynyň barha rowaçlanmagy netijesinde, yurdumyzyň ykdysady kuwwaty günsaýyn artyp, halkara abraý-mertebesi barha pugtalanýar. Indi Türkmenistan dünýä derejesinde depginli ösýän, ykdysady taýdan kuwwatly, syýasy taýdan durnukly, hemişelik Bitaraplyk daşary syýasatyny ýöredýän döwlet hökmünde doly ykrar edildi.

Ýurdumyzyň her bir güni toýdur-baýramlara şatlyk-şowhuna beslenýär. Mukaddes Garaşsyzlygymyzyň 30 ýyllyk şanly toýy ýurdumyzda giňden belenilip, baýramçylyk mynasybetli açylyp ulanylmaga berilýän desgalaryň sany günsaýyn artýar.

Garaşsyzlyk – bu biziň baş baýramymyz. Biz oňa buýsanç bilen mukaddes Garaşsyzlygymyz diýýäris. Ýüzümüziziň tuwagy, başymyzyň täji bolan ýurt Garaşsyzlygymyz külli türkmeniň bagtynyň çüwmegidir, bagtyýar geljeginiň buşlukçysydyr. Mukades Garaşsyzlyk baýramymyzyň göwün galkyndyryjy ýakymly howasy durmuşymyzy gurşap aldy. Bu günler bagtyýarlygyň gujagynda ýaýnaýan her bir raýatyň ýüregi Gahryman Arkadagymyza bolan alkyşly sözlerden püre-pürdür.

Garaşsyzlyk! Sen biziň ilimize egsilmez bagt bolup geldiň, kalbymyza buýsanç nuruny çaydyň, güýjüme güýç goşup, ýüreklerimize ajaýyp, gaýtalanmajak owaz bolup dolduň! Bu baýram bagtyýarlyk döwründe döwletimizi güldedip ösdürmek we öňümüzde goýlan belent wezipeleri üstünlikli durmuşa geçirmek ugrunda yhlas bilen zähmet çekýän halkymyzyň ruhuny belentliklere göterýär.

Gahryman Arkadagymyzyň adalatly, ynsanperwer we parahatsöýüjilikli döwlet syýasatynyň barha dabaralanmagy, döwletimiziň daşary syýasatynyň strategiýasyny düzýän aýdyň meýiller, dünýä döwletleri bilen özara bähbitli we deňhukukly gatnaşyklary saklamak ýörelgeleri parahatçylyga hem-de deňhukuklylyga, söwda-ykdysady, medeni-gumanitar hyzmatdaşlygyň giňeldilmegine has-da giň, netijeli ýollary açýar.

Garaşsyzlyk ýyllarynda syýasy, ykdysady, medeni-gumanitar ulgamlarda uly üstünlikler gazanýan ýurdumyz Milli Liderimiziň baştutanlygynda ösüşleriň belent sepgitlerine sary ynamly gadam urýar. Türkmen jemgyýetiniň içki sazlaşygynyň kämilleşmegine, raýatlaryň ruhy-medeni ýokary göterilişiniň üpjün edilmegine, olaryň aň-düşünjesiniň düýpli özgermegine, şahsyýet bilen önümçiligiň arasyndaky baglanyşyklaryň düýbünden täze häsiýete eýe bolmagynda hem-de ýokary derejelere göterilmeginde mukaddes Garaşsyzlygymyzyň ähmiýetiniň bimöçberdigini hormatly Prezidentimiz öz çykyşlarynda yzygiderli nygtaýar. Bir söz bilen aýdylanda, Garaşsyzlyk biziň jemgyýetimiziň dürli gatlaklarynyň ruhunyň, aňyýetiniň täzelenmegine, täze jebis sazlaşyklaryň emele gelmegine, raýatlarymyzyň önümçilige we durmuşa bolan garaýyşlarynyň çuň üýtgemegine giň ýol açdy.

Şeýle döwletli döwrana merdana halkymyz Garaşsyzlygyň gazanylmagynyň netijesinde eýe boldy. Şonuň üçin-de naýbaşy milli baýramymyz bolan Garaşsyzlyk güni ýüreklere ylham, kalplara joşgun bagyşlap, uly toý dabaralaryna, şatlyk-şowhuna beslenýär. Döwletli-bagtyýar, agzybir-asuda, jebis-parahat, altyn deýin şuglaly – nurana, kümüş deýin halal – päkize, rysgal-bereketli, ajaýyp-görkana döwrana ýeten, toýdur baýramlara beslenen bolelin durmuşyň hözirini görüp, baky bagtyň gujagynda erkana ýaşayan zähmetsöýer halkymyz şanly Garaşsyzlygymyzyň 30 ýyllyk baýramyna uly zähmet sowgatlary bilen gelýär. Şeýle ajaýyp Watanyň ogul-gyzy bolup ýaşamak, merdana ömür sürmek, il-günüňe, ýurduňa öz ömrüňi baky örklemek, gör, neneňsi bagt! Bize bu ajaýyp hem bagtly durmuşy peşgeş beren Gahryman Arkadagymyza tüýs ýürekden sagbolsun aýdýarys!

Ata Watanymyzy belentden-belent ösüşlere ýetiren, merdana hem zähmetsöýer halkymyzy bir supra jemlän adyl-parasatly Gahryman Arkadagymyzyň ömri uzak, alyp barýan il-ýurt bähbitli işleri elmydama rowaç bolsun!

Kemal NAZAROW,

Halkara «Türkmen alabay itleri» assosiasiýasynyň agzasy.

NAÝBAŞY GYMMATLYKLARYŇ MERKEZI

THE CENTRE OF PRIME VALUES

ЦЕНТР ЭЛИТНЫХ ЦЕННОСТЕЙ

2021-nji ýulyň 21-nji apre-
linde paýtagtymyza Halkara
ahalteke atçylyk assosiasýasynyň
we Halkara «Türkmen alabaý it-
leri» assosiasýasynyň merkeziniň

On April 21, 2021, the open-
ing ceremony of the Center of
the International Association of
Akhal-Teke Horse Breeding and
the International Association

21 апреля 2021 года в сто-
лице состоялась церемония
открытия Центра Международ-
ной ассоциации ахалтекинско-
го коневодства и Международной

«Turkmen alabay itleri» took place in the capital. This Center has become a worthy contribution to the large-scale work deployed in Turkmenistan under the leadership of our Hero Arkadag in order to preserve, study and widely popularize the world's richest heritage of the nation.

At the initiative of our national Leader, a large-scale work is currently being carried out in the country aimed at glorifying the national heritage of the people – the Turkmen Alabay in the world, protecting and breeding them, preserving the population, including at the international level. All conditions have been created for a fundamental study on a scientific basis of the history of this dog breed and national characteristics that has survived to this day. The Turkmen Alabay is turning into an international symbol of loyalty and friendship.

ассоциации Туркменского алабая. Этот Центр стал достойным вкладом в масштабную работу, развёрнутую в Туркменистане под руководством Героя-Аркадага в целях сохранения, изучения и широкой популяризации в мире богатейшего культурного наследия нации.

По инициативе лидера нации в настоящее время в стране осуществляется масштабная работа, направленная на прославление в мире национального достояния народа – туркменского алабая, на охрану и разведение, сохранение популяции, в том числе на международном уровне. Созданы все условия для фундаментального изучения на научной основе истории, дошедшей до наших дней данной породы собак и национальных особенностей. Туркменский алабай превращается в символ преданности и дружбы.

Великолепные, совершенные по своей красоте «райские» кони и мужественные алабайы во все времена были верными друзьями и спутниками туркменского народа, его гордостью и бесценным достоянием. Сегодня стремительный ахалтекинец и отважный алабай стали живым олицетворением той созидательной энергии, с которой Отчизна достигает беспрецедентных успехов на пути коренных преобразований и прогресса.

На первом этаже нового Центра расположен музей, в экспозицию которого вошли оригинальные скульптурные и живописные изображения ахалтекинских скакунов – выдающихся представителей этой

açylyş dabarasý boldy. Bu merkez milletiň baý mirasyny aýawly saklamak, öwrenmek hem-de dünýä ýaýmak maksady bilen, Gahryman Arkadagymyzyň baştutanlygyn-da Türkmenistanda ýaýbaňlandyrylan giň gerimli işleriň mynasyp dowamy boldy.

Milli Liderimiziň başlangyjy esasynda ýurdumyzda türkmen halkynyň milli gymmatlyklarynyň biri bolan türkmen alabaý itleriniň dünýä ýüzündäki şan-şöhretyny

Magnificent, perfect in their beauty «paradise» horses and courageous Alabay at all times have been faithful friends and companions of the Turkmen people, their pride and priceless property. Today, the swift Akhal-Teke and the brave Alabay have become a living embodiment of the creative energy with which the Fatherland achieves unprecedented success on the path of fundamental transformations and progress.

has-da belende galdyrmak, olary gorap saklamak we köpeltmek, tohumçylygyny alyp barmak hem-de bu ugurda geçirilýän işleri halkara derejesinde ösdürmek boýunça häzirkä döwürde ýurdumyzda giň möçberli işler amala aşyrylýar. Bu işleriň taryhy gelip çykyşyny, şu günki günlere gelip ýetişini we milli aýratynlyklaryny ylmy esasynda düýpli öwrenmek boýunça ähli şertler döredilýär. Türkmen alabaýy dostlugyň we wepalylygyň halkara nyşanyna öwrülýär.

Ajaýyp, gözelligi boýunça kämil behişi bedewlerimiz hem-de edermen alabaýlarymyz ähli döwürlerde türkmen halkynyň wepaly dostlary, buýsanjy we baýlygy hasaplanyp gelindi. Bu gün gadamy batly ahalteke bedewi hem-de gaýduwsyz alabaýlarymyz düýpli özgertmeler we ösüş ýolunda uly üstünlikleri

On the first floor of the new Center there is a museum, the exposition of which includes original sculptural and pictorial images of Akhal-Teke horses – outstanding representatives of this legendary, world-famous horse breed, and Turkmen Alabay, known far beyond the borders of our country due to their unique qualities, thematic carpet canvases ... A special place in the exposition is occupied by a carpet on which the poem of the President of Turkmenistan Gurbanguly Berdimuhamedov «Türkmen alabaýy» is woven.

It should be noted that the Center has a rich book fund. The library is fully computerized. This gives users wide access to electronic library resources, specialized scientific and methodological literature. There are also periodicals and other publications de-

легендарной, прославленной во всем мире породы коней, и туркменских алабаев, известных далеко за пределами нашей страны благодаря своим уникальным качествам, тематические ковровые полотна. Особое место в экспозиции занимает ковёр, на котором выткано стихотворение Президента Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедова «Türkmen alabaýy».

Следует отметить, что Центр располагает богатым книжным фондом. Библиотека полностью компьютеризирована. Это открывает пользователям широкий доступ к электронным библиотечным ресурсам, профильной научной и методической литературе. Здесь также имеются периодические печатные и иные издания, посвященные ахалтекинским скакунам и алабаям.

gazanýan Watanymyzyň döredijilik kuwwatynyň aýdyň beýanyna öwürüldi.

Täze merkezi binanyň birinji gatynda muzeý ýerleşdirilip, onda tutuş dünýäde meşhurlyga eýe bolan ahalteke bedewleriniň we özüniň ajaýyp häsiýeti bilen ýurdumyzyň çäkleriniň daşynda hem meşhurlyk gazanan alabaýlaryň özboluşly heýkelleri we olaryň aýratynlyklaryna bagyşlanan nakgaş eserleri, ahalteke bedewleriniň we alabaýlaryň şekilleri çitilen halylary görmek bolýar, şeýle hem Gahryman Arkadagymyzyň «Türkmen alabaýy» goşgusynyň hala çitilen nusgasy muzeýiň görküne görk goşýar.

Merkeziň baý kitap gaznasynyň bardygyny bellemek gerek. Kitaphana doly derejede kompýuterleşdirilen. Munuň özi okyjylara elektron kitaphana

dedicated to the Akhal-Teke horses and Alabay. In addition, special Internet sites have been created, through which you can get acquainted with articles published in the magazines «Behiştî ahalteke atlary» and «Türkmeniň nusgalyk alabaýy», as well as with other interesting information. Thus, all conditions are provided here for specialists to work effectively in the field of horse breeding and dog breeding, scientists could expand their knowledge about Akhal-Teke horses and Turkmen Alabay. And this will contribute to the activation of fruitful international cooperation in this direction. On the second floor of the building, the Center's offices are located, equipped with everything necessary for the effective work of employees. They have computer and other related equipment at

Кроме того, созданы специальные интернет-сайты, посредством которых можно ознакомиться со статьями, опубликованными в журналах «Behiştî ahalteke atlary» и «Türkmeniň nusgalyk alabaýy», а также другими интересными сведениями. Таким образом, здесь обеспечены все условия для того, чтобы специалисты могли эффективно работать в области коневодства и собаководства, учёные – расширять свои познания об ахалтекинских скакунах и туркменских алабаях. А это будет способствовать активизации плодотворного международного сотрудничества в данном направлении. На втором этаже здания расположены рабочие кабинеты Центра, оснащённые всем необходимым для эффективной деятельности сотрудников. В их распоряжении

serişdelerine, ylmy we usulyýet edebiyatlaryna bolan elýeterliligi üpjün edýär. Şeýle hem bu ýerde ahalteke bedewlerine we alabaýlara bagyşlanan döwürleýin metbugat neşirleri bar. Mundan başga-da, kitaphanadaky ýörite internet-saýtlarynyň, olaryň üsti bilen metbugat neşirleri, «Behişdi ahalteke atlary» we «Türkmeniň nusgalyk alabaýy» atly žurnallarda ýerleşdirilen makalalar, gyzykly maglumatlar bilen tanyşmak mümkinçiligi döredilen. Şeýlelikde, bu ýerde hünärmenleriň atşynaslyk we itşynaslyk babatda netijeli işlemekleri, alymlaryň ahalteke bedewleridir türkmen alabaýlary baradaky bilimlerini artdyrmaklary üçin ähli zerur şertler döredilen. Bu bolsa degişli ugurda netijeli halkara hyzmatdaşlygyň işjeňleşdirilmegini üpjün edýär.

their disposal. The conference hall and specialized premises of the Center are equipped according to the time requirements and functional purpose. All conditions have been created here for holding meetings, other events, international meetings and forums including in the on-line format, and their broadcasts around the world through a digital system. At the same time, all opportunities for productive work of event participants using advanced technologies are also provided here.

On the same day, in the conference hall of the Center of the International Association of Akhal-Teke Horse Breeding and the International Association «Türkmen alabaý itleri», the I meeting of the International Association «Türkmen alabaý itleri» was held. It was

компьютерное и другое соответствующее оборудование. Конференц-зал и специализированные помещения Центра оснащены согласно требованиям времени и функциональному назначению. Здесь созданы все условия для проведения заседаний, других мероприятий, встреч и форумов международного характера, в том числе в онлайн-формате, их трансляций по всему миру посредством цифровой системы. Вместе с тем здесь также предусмотрены все возможности для продуктивной работы участников мероприятий с применением передовых технологий.

В тот же день в конференц-зале Центра Международной ассоциации ахалтекинско коневодства и Международной ассоциации Туркменского алабая состоялось I заседание

Binanyň ikinji gatynda merkeziň iş otaglary işgärleriň netijeli işlemegi üçin zerur bolan esbaplar bilen üpjün edilip, olaryň ygtyýarynda kompýuterler we beýleki degişli enjamlar bar. Merkeziň maslahatlar zaly we ýöriteleşdirilen otaglary häzirkizaman talaplary nazara alnyp, maksadalaýyk enjamlaşdyrylyp, bu ýerde mejlisleri, beýleki çäreleri hem-de halkara häsiýetli forumlary geçirmek, şol sanda onlaýn tertipdäki halkara duşuşyklary, ähmiýetli maslahatlary guramak, olary sanly ulgam arkaly dünýä ýaýmak üçin ýokary derejeli mümkinçilikler bar.

Şol gün Halkara ahalteke atçylyk assosiasiyasynyň we «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň merkezi edarasynyň mejlisler zalynda Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň I mejlisi geçirildi. Oňa birnäçe ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň, jemgyýetçilik guramalarynyň, ýurdumyzyň köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň wekilleri, şeýle hem Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň ýurdumyzyň welaýatlaryndaky we Aşgabat şäherindäki agzalary hem-de daşary ýurtlardaky agzalary sanly ulgam arkaly gatnaşdylar.

Mejlisiň gün tertibi boýunça Halkara guramanyň Tertipnamasynda «Assosiasiyasynyň başlygy» we «Assosiasiyanyň başlygynyň orunbasary» diýen sözleri «Assosiasiyanyň Prezidenti» we «Assosiasiyanyň wise-prezidenti» diýen sözler bilen çalyşmak boýunça Tertipnama üýtgetmeleri girizmek, Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň guraýan halkara bäsleşiginiň ýenijisine

attended by representatives of a number of ministries and sectoral departments, public organizations, the country's media, as well as members of the International Association «Türkmen alabaý itleri» from the velayats and the city of Ashgabat, as well as foreign countries through digital video communication.

According to the agenda of the meeting, proposals were made to amend the Charter of the International Organization in connection with the replacement of the words «Chairman of the Association» and «Deputy Chairman of the Association» with «President of the Association» and «Vice President of the Association», on the establishment of the medal «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» to the winner of the international competition organized by the International Association «Türkmen alabaý itleri», its Regulations and Descriptions, as well as the admission of new local and foreign members of the Association, the II meeting of the Association in Ashgabat in the first half of 2022. As a result of voting, these proposals were unanimously approved.

Then, the ceremony of presenting state awards took place in accordance with the Decree of the President of Turkmenistan on conferring the honorary titles «Türkmenistanyň halk atşynasy», «Türkmenistanyň ussat halypa and «Türkmenistanyň at gazanan itşynasy». With a sense of pride and undisguised excitement, the award-winning participants of the celebration expressed their sincere grati-

Международной ассоциации Туркменского алабая. В нём приняли участие представители ряда министерств и отраслевых ведомств, общественных организаций, средств массовой информации страны, члены Международной ассоциации Туркменского алабая из вelayatov и города Ашхабада, а также зарубежных стран по системе цифровой видеосвязи.

Согласно повестке дня заседания, были выдвинуты предложения о внесении изменений в Устав Международной организации в связи с заменой слов «Председатель Ассоциации» и «Заместитель председателя Ассоциации» на «Президент Ассоциации» и «Вице-президент Ассоциации», об учреждении медали «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» победителю международного конкурса, организуемого Международной ассоциацией Туркменского алабая, его Положения и Описания, а также о приеме новых местных и зарубежных членов Ассоциации, проведении II заседания ассоциации в городе Ашхабад в первой половине 2022 года. По итогам голосования эти предложения были единогласно одобрены.

Затем в соответствии с Указом Президента Туркменистана о присвоении по случаю Национального праздника туркменского скакуна и Праздника туркменского алабая состоялась церемония вручения наиболее отличившимся коневодам и собаководам государственных наград и почётных званий «Türkmenistanyň halk atşynasy», «Türkmenistanyň ussat halypa seý-

gowşuryljak «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» atly medaly döretmek we onuň Düzgün-namasyny hem-de Ýazgysyny tassyklamak, Assosiasıya ýerli we daşary ýurtly täze agzalary kabul etmek, şeýle hem assosiasıyanyň nobatdaky II mejlisini 2022-nji ýylyň birinji ýarymynda Aşgabat şäherinde geçirmek baradaky teklipler öňe sürüldi. Mejlise gatnaşyjylaryň ses bermekleriniň netijesinde, bu teklipler biragyздan goldanyldy.

Soňra Türkmen bedewiniň milli baýramy we Türkmen alabaýynyň baýramy mynasybetli has tapawutlanan atşynaslara we işsynaslara «Türkmenistanyň halk atşynasy», «Türkmenistanyň ussat halypa seýsi», «Türkmenistanyň at gazanan atşynasy» hem-de «Türkmenistanyň at gazanan işsynasy» diýen hormatly atlary dakmak hakynda Türkmenistanyň Prezidentiniň Permanyna laýyklykda, döwlet sylaglarynyň gowşurylyş dabarasy boldy. Döwlet sylagyna we hormatly atlara mynasyp bolanlar sylaglaryny uly buýsanç, egsilmez tolgunma bilen kabul edip, olar zähmetlerine berlen ýokary baha üçin hormatly Prezidentimize tüýs ýürekden çykýan hoşallyk sözlerini aýtdylar.

Soňra Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Mejlisiniň Başlygy G.Mämmedowa Türkmen alabaýynyň baýramy mynasybetli Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň Orunbasary, Halkara ahalteke atçylyk assosiasıyasynyň we Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasıyasynyň ýolbaşçysy Serdar Gurbangulyýewiç

tude to the President of Turkmenistan for the appreciation of their work, assuring that they will continue to make every effort to make a significant contribution to this noble cause.

Then the floor was given to the Chairperson of the Mejlis of the Milli Gengesh of Turkmenistan G.

si», «Türkmenistanyň at gazanan atşynasy» и «Türkmenistanyň at gazanan işsynasy». Удостоенные наград участники торжества с чувством гордости и нескрываемым волнением выразили Президенту Туркменистана искреннюю признательность за высокую оценку их труда, заверив в том, что и

Berdimuhamedowa «Türkmenistanyň at gazanan itşynasy» diýen hormatly ady dakmak hakynda Türkmenistanyň Prezidentiniň Permanyňy okady. Mejlise gatyşyjylaryň şowhunly el çarpyşmalary bilen dabaraly ýagdaýda Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiasynyň ýolbaşçysyna

Mammedowa, who read out the Decree of the President of Turkmenistan on assigning the honorary title «Türkmenistanyň at gazanan itşynasy» to Serdar Gurbangulyyevich Berdimuhamedow to the Deputy Chairman of the Cabinet of Ministers of Turkmenistan, Head of the International Association of

впредь приложат все силы для внесения весомого вклада в это благородное дело.

Далее слово было представлено председателю Меджлиса Милли Генгеша Туркменистана Г.Маммедовой, которая зачитала Указ Президента Туркменистана о присвоении заме-

döşe dakylýan nyşan we şahadatnama gowşuryldy.

Assosiasiýanyň ýolbaşçysy özüniň alyp baryan işine berlen ýokary baha üçin hormatly Prezidentimize

• Akhal-Teke Horse Breeding and the
• International Association «Türkmen
• alabaý itleri».

• The head of the Association,
• expressing his heartfelt grati-

• стителю Председателя Кабинета
• та Министров Туркменистана,
• руководителю Международной
• ассоциации ахалтекинского ко-
• неводства и Международной

tüýs ýürekden hoşallyk bildirdi we mundan beýläk-de hormatly Prezidentimiziň döredip berýän mümkinçiliklerinden netijeli peýdalanyp, dünýä ýüzünde türkmen alabaýlarynyň şan-şöhretyny has-da belende galdyrmak boýunça assosiasiýanyň öňünde goýlan wezipeleri üstünlikli ýerine ýetirjekdigi, bu halkara guramanyň agzalary bilen bilelikde ähli gujur-gaýratymyzy gaýgyрман zähmet çekjekdigi hakynda ynan-dyryp, hormatly Prezidentimize berk jan saglyk, uzak ömür, halkymyzyň abadançylygynyň we ýurdumyzyň rowaçlygynyň bähbidine alyp barýan işlerinde üstünlik arzuw etdi.

Aýgül AŞYROWA,
Aman Kekilow adyndaky
Mugallymçylyk mekdebiniň
mugallymy.

tude to the President of Turkmenistan for the high assessment of his activities, assured that, effectively using the opportunities created by the respected President, he would successfully fulfill the tasks set before the Association to increase the glory of the Turkmen Alabay in the world, work hard together with the members of this international organization, and also wished the esteemed President good health, longlife and success in the work carried out for the benefit of his native people and prosperity of the country.

Aygul ASHYROWA,
teacher of pedagogical
school named after
Aman Kekilov.

ассоциации Туркменского алабая Сердару Гурбангулыевичу Бердымухамедову почётного звания «Türkmenistanyň at gazanan itsynasy».

Руководитель Ассоциации, выразив сердечную признательность Президенту Туркменистана за высокую оценку его деятельности, заверил, что эффективно применяя создаваемые уважаемым Президентом возможности, будет успешно выполнять поставленные перед Ассоциацией задачи по повышению в мире славы туркменских алабаев, совместно с членами этой международной организации будет усердно трудиться, а также пожелал уважаемому Президенту крепкого здоровья, долголетия, успехов в осуществляемой титанической деятельности на благо родного народа и процветания страны.

Айгуль АШИРОВА,
преподаватель педагогического
училища имени Амана Кекилова.

DÜZÜMLEÝIN DESGALARYŇ AÇYLYŞY

OPENING OF THE INFRASTRUCTURE FACILITIES

ОТКРЫТИЕ ИНФРАСТРУКТУРНЫХ ОБЪЕКТОВ

2021-nji ýylyň 25-nji aprelinde ilkinji gezek bilelikde bellenilen Türkmen bedewiniň milli baýramynyň we Türkmen alabaýynyň baýramynyň çäklerinde Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiýasynyň toplumynyň, şeýle hem, teleköpri arkaly beýleki düzümläýin desgalarynyň Ahal welaýatyndaky Karantin merkeziniň, Balkan, Daşoguz, Lebap, Mary welaýatlarynda we Aşgabat şäherinde gurlan merkezleriň – açylyş dabarylary geçirildi.

Täze desga Köpetdagyň eteginiň gözəl künjekleriniň birinde guruldy, çünki bu ýeriň tebigaty şol maksatlar üçin amatly bolup durýar.

Toplumyň çäginde dolandyryş binasy, işgärler üçin bina, barlag-goýberiş nokady, dynç almak üçin

On April 25, 2021, on the occasion of the National holiday of the Turkmen horse, celebrated for the first time together with the Turkmen Alabay Day, the complex of the International Association «Türkmen alabaý itleri», in Ahal, Balkan, Dashoguz, Lebap, Mary velayats and Ashgabat city, opening ceremonies of Turkmen Alabay centers was held.

The new facility was built in one of the picturesque corners of the Kopetdag foothills, since the local landscape is optimal for these purposes.

On the territory of the complex, an administrative building, a building for personnel have been erected, a place for rest of employees has been arranged. There are also two utility rooms for Alabay and kennels for 20

25 апреля 2021 года по случаю Национального праздника туркменского скакуна, впервые отмечаемого вместе с Праздником туркменского алабая, состоялось открытие комплекса Международной ассоциации Туркменского алабая, и в режиме телемоста прошли церемонии открытия Карантинного центра в Ахалском веляйте, а также в Балканском, Дашогузском, Лебапском, Марыйском веляятах и городе Ашхабад – центров туркменского алабая, возведённых по инициативе главы Туркменистана.

Алабай – национальное достояние народа, как ахалтекинский скакун и прекрасный ковёр, которые берут свои истоки в глубине веков. Они стали символами по-

ýer göz önünde tutulan. Şeýle hem it ýatagynyň hojalyk binalarynyň ikisi, her biri 20 orunlyk ithanalар, itleri naharlamak üçin kömekçi jaýlar, weterinar gullugynyň bölümleri we izolýator üçin bina guruldy.

Bulardan başga-da, toplumda itleri gezdirmek, şeýle hem görkezme çykyşlary üçin 1 müň tomaşaçy orunlyk münberi bolan ýörite meýdança bina edildi. Onuň golaýynda türgenleşik meýdançasý bar, onda itlere baş öwretmek we tälim bermek üçin niýetlenen päsgelçilikler zolagy göz önünde tutulan. Awtoulaglar üçin duralgalar, şol sanda itleri daşamak üçin ýöriteleşdirilen awtoulaglара niýetlenen duralgalar, tehniki we beýleki kömekçi desgalar бар.

Toplumyň wezipesine itleriň howpsuzlygyny we oňaýly saklanyl-

places each, utility rooms for feeding dogs, a building for a veterinary service unit and an isolation room.

In addition, for walking dogs, as well as for demonstration events, a special area with spectator stands for 1000 seats has been built. Nearby there is a training ground, separated by a fence, intended for training and training animals. There are parking lots for vehicles, including specialized ones for transporting dogs, technical and other auxiliary facilities.

The tasks of the complex are to ensure the safety and comfortable keeping of dogs, prevent escaping or getting them injured, observe the veterinarian and provide veterinary care if necessary, organize timely meals, walk in the fresh air, and comply

ňatый туркмен о гармонии, красоте, материальных и духовных ценностях, создают значимый пласт народной культуры.

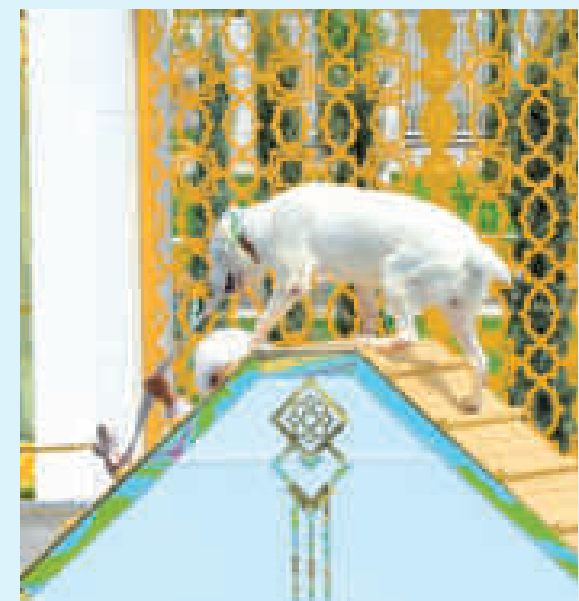
Новый объект построен в одном из живописных уголков предгорий Копетдага, поскольку здешний ландшафт оптимально подходит для этих целей.

На территории комплекса возведены административное здание, корпус для персонала, обустроено место для отдыха работников. Также имеются по два хозяйственных помещения для алабаев и питомники на 20 мест каждый, подсобные помещения для кормления собак, отведён корпус для подразделения ветеринарной службы и изоляторная.

Кроме того, сооружена специальная площадка со зрительскими трибунами на 1000 мест для выгула собак и показательных мероприятий. Рядом расположена отделённая забором тренировочная площадка, предназначенная для дрессировки и тренировки животных. Имеются стоянки для автотранспорта, в том числе специализированного – для перевозки собак, технические и другие вспомогательные объекты.

Задачами комплекса выступают обеспечение безопасности и комфортного содержания собак, предотвращение побега или получения ими травм, наблюдение ветеринара и оказание ветеринарной помощи в случае необходимости, организация своевременного питания, выгулов на свежем воздухе, соблюдение санитарно-гигиенических норм при содержании.

Туркменский алабай выдержал жизненный экзамен длиной в несколько тысячелетий, благодаря своим уникальным качествам. В рамках праздничного торжества состоялся финальный этап международного конкурса «Ýулућ

magyny üpjün etmek, onuň gaçmak ýa-da oňa şikes ýetmek mümkinçiliginiň öňüni almak, weterinar lukman tarapyndan gözegçilik etmek we degişli kömegi bermek, zerur bolan halatynda itleri öz wagtynda iýmitlendirmek, arassa howada gezdirmek, sanitariýa-arassaçylyk kadalaryny berjaý etmek işleri girýär.

Türkmen alabaýy häsiýetli aýratynlyklary bilen birnäçe müňýyllyklara barabar döwürüň synagyndan geçmegi başardy. Baýramçylyk dabarasynda — «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» halkara bäsleşiginiň jemleýji tapgyry hem-de türkmen alabaýynyň hormatyna guralan döredijilik bäsleşiginiň jemlerini jemlemek dabarasý geçirildi. «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» diýen derejä Döwlet serhet gullugyna degişli Akhan atly türkmen alabaýy mynasyp boldy. Halkara bäsleşigiň ýeňijisine Türkmenistanyň Prezidentiniň Baş baýragy bolan ýeňil awtoulagyň açary,

with sanitary and hygienic standards during maintenance.

Thanks to its unique qualities, the Turkmen Alabay has passed the life test of several millennia. As part of the festive celebration, the final stage of the international competition «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» and the summing up of the results of the creative show in honor of the Turkmen alabay took place. The title «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» was awarded to the Turkmen alabay Akhan, owned by the State Border Service. The winner of the international competition was awarded the Main Prize of the President of Turkmenistan - car keys, a special medal, a challenge Cup and a diploma.

The winners of the competitions, expressing their sincere gratitude to the esteemed President for the appreciation of their work and the great attention paid to the development of dog breeding, assured the head of

türkmen edermen alabaýy» и подведение итогов творческого смотра в честь Дня туркменского алабая. Титула «Ýylyň türkmen edermen alabaýy» был удостоен туркменский алабай Акхан, принадлежащий Государственной пограничной службе. Победителю международного конкурса был вручен Главный приз Президента Туркменистана – ключи от автомобиля, специальная медаль, переходящий Кубок и диплом.

Победители конкурсов, выражая искреннюю признательность уважаемому Президенту за высокую оценку их труда и огромное внимание, уделяемое развитию собаководства, заверили главу государства в том, что приложат все усилия и способности для приумножения всемирной славы туркменского алабая.

Затем состоялся телемост, объединивший участников открытий карантинного центра в Ахалском велаяте, а также центров туркмен-

ýörite medal, göçme kubok we diplom gowşuryldy. Bäsleşigiň ýeňijileri çeken zähmetlerine berlen ýokary baha we işynaslygyň ösdürilmegine berilýän uly üns üçin hormatly Prezidentimize tüýs ýürekden hoşallyk bildirip, türkmen alabaýynyň bütin dünýädäki şöhratyny has-da artdyrmagyň bähbidine tagallalaryny we ukyplaryny gaýgymajakdyklaryna döwlet Baştutanymyzy ynanýrdylar.

Soňra Ahal welaýatyndaky Karantin merkeziniň hem-de Balkan, Daşoguz, Lebap, Mary welaýatларында we Aşgabat şäherinde gurlan merkezleriniň açylyş dabaralaryna gatnaşyjylary birleşdiren teleköpri geçirildi.

Ahal welaýatynyň Ak bugdaý etrabynyň çäginde dag eteginiň gözəl künjeginde bina edilen Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasýasynyň Karantin merkezi 1 gektar meýdany eýeleýär. Karantin merkezi 30 orunlyk bolup, onuň çägindeki ugurdaş we kömekçi desgalarda alabaýlar üçin giň

state that they would make every effort and ability to increase the world fame of the Turkmen alabay.

Then a teleconference was held, which brought together the participants in the opening of the quarantine center in the Akhal velayat, as well as the centers of the Turkmen alabay in the Balkan, Dashoguz, Lebap, Mary velayats and in the city of Ashgabat.

The Quarantine Center of the International Association «Türkmen alabaý itleri», built in a picturesque corner of the foothills on the territory of the Ak Bugday etrap of the Akhal velayat, covers an area of 1 hectare. The quarantine center is designed for 30 places, on its territory there are specialized and utility rooms, where all the conditions and ample opportunities for the Alabai are provided. Veterinarian equipment imported from foreign countries, including ultrasound equipment, general testing

ского алабая в Балканском, Дашогузском, Лебапском, Марыйском вelayataх и в городе Ашхабад.

Карантинный центр Международной ассоциации Туркменского алабая, построенный в живописном уголке предгорий на территории этрапа Ак бугдай Ахалского вelayata, занимает площадь 1 гектар. Карантинный центр рассчитан на 30 мест, на его территории имеются профильные и подсобные помещения, где предусмотрены все условия и широкие возможности для алабаев. Зооветеринарное оборудование, привезённое из зарубежных государств, в том числе ультразвуковое оборудование, общий комплект для тестирования, набор для сбора крови, биохимический анализатор, гематологическое оборудование, цифровое рентгеновское оборудование, модуль лабораторной диагностики, портативный рентгеновский аппа-

şertler we mümkinçilikler göz önünde tutulypdyr. Daşary döwletlerden getirilen zooweterinar enjamlaryny, şol sanda ultrases enjamy, umumy barlag toplumy, gan almak üçin enjamlar toplumy, biohimiki analizator, gematologik enjamlar, sanly rentgen enjamlary, barlag laboratoriya ulgamy, portativ rentgen ulgamy, parazit seljeriş toplumy, itler üçin mikroçipler we beýleki enjamlar bu merkeziň ýokary mümkinçiliklerinden habar berýär. Karantin merkezinde işgärler üçin hem amatly we oňaýly iş şertleri göz önünde tutulypdyr. Tehniki enjamlar, aragatnaşyk, internet we wideogözegçilik ulgamlary bu ýerde işleri sazlaşykly alyp barmaga mümkinçilik berýär.

Aşgabat, Balkan, Daşoguz, Lebap, Mary welaýatларында açylyp ulanylmaga berlen täze ýöriteleşdirilen merkezleriň her biriniň umumy tutýan meýdany 1 gektara deň bolup, şolarda sergi meýdançasy, münberler, işgärler üçin dolandyryş binasy, it ýatagynyň hojalyk binalary, 2 – 6 aýlyk güjükleri saklamak üçin ýerler, ithanalar hem-de itleri ýuwmak üçin hammamlar, weterinar hyzmaty we izolýator nokatlary ýerleşdirilipdir. Bu ýerde alabaýlar bilen seçgi-tohumçylyk işlerini talabalaýyk alyp barmaga, olaryň biologiyasynyň aýratynlyklaryny hem-de gylyk-häsiýetlerini içgin öwrenmäge ähli mümkinçilikler döredilipdir.

Şeýlelikde, ilkinji gezek bilelikde bellenen goşa toýuň – Türkmen bedewiniň milli baýramy hem-de Türkmen alabaýynyň baýramynyň jemleýji gününde uly dabara bilen açylyp ulanylmaga berlen döwrebap desgalary Gahryman Arkadagymyzyň başda durmagynda işynaslygyň ylmyň iň täze gazananlary bilen üpjün edilen maddy-enjamlaryň binýadynyň dünýä ünlülerine doly laýyk getirilendigini bütin äleme buşlady.

Narly NURYÝEW,
«Türkmeniň nusgalyk alabaýy».

kit, blood collection kit, biochemistry analyzer, hematology equipment, digital X-ray equipment, laboratory diagnostics module, portable X-ray machine, parasite analysis unit, microchips for dogs and other equipment, speaks of the high potential of this center. The Quarantine Center provides comfortable and favorable working conditions for employees. Technical means, communication systems, Internet and video surveillance make it possible to organize well-coordinated work here.

In the centers of the Turkmen alabay in the Balkan, Dashoguz, Lebap, Mary velayats and the city of Ashgabat, the total area of each of which is 1 hectare, there is an exhibition area, a tribune, an administrative room for staff, household blocks for dogs, buildings for keeping puppies from 2 to 6 months, kennel and building for washing dogs, veterinary and isolation services, etc.

It takes into account all the requirements for breeding Alabai, identifying and consolidating the characteristic features of the breed in their offspring, as well as for the comfortable and fruitful work of breeders, breeders and livestock specialists, veterinarians and other specialists.

Thus, the modern buildings, commissioned on the final day of the first time jointly celebrating double holiday - the National Holiday of the Turkmen Horse and the Holiday of the Turkmen Alabay, informed the whole world that under the whole world that under the leadership of the Hero of Arkadag, the material and technical base of the sphere of breeding equipped with modern scientific achievements, has been provided in accordance with international standards.

Narly NURYÝEW,
«Turkmen classic alabay».

рат, установка для анализа паразитов, микрочипы для собак и другое оборудование, говорит о высоком потенциале этого центра. В Карантинном центре предусмотрены комфортные и благоприятные условия труда для сотрудников. Технические средства, системы связи, Интернет и видеонаблюдения дают возможность для организации здесь слаженной работы.

В центрах туркменского алабая Балканского, Дашогузского, Лебапского, Марыйского вelayatov и города Ашхабад, общая площадь каждой из которых составляет 1 гектар, разместились выставочная площадка, трибуна, административное помещение для персонала, хозяйственные блоки для собак, корпуса для содержания щенят от 2 до 6 месяцев, питомник и здание для мойки собак, ветеринарная и изоляторная службы и др.

Здесь учтены все требования к делу разведения алабаев, выявления и закрепления характерных признаков породы в их потомстве, а также для комфортной и плодотворной работы селекционеров, заводчиков и зоотехников, ветеринаров и других специалистов.

Таким образом, современные здания, сданные в эксплуатацию в день впервые совместно празднуемого двойного праздника – Национального праздника туркменского скакуна и Праздника туркменского алабая, стали ярким свидетельством создания под руководством Героя-Аркадага оснащённой современной инновационной технологией материально-технической базы сферы собаководства в соответствии мировым стандартам.

Нарлы НУРЫЕВ,
«Образцовый туркменский алабай».

Buýsanjymyzyň çägi ýok

Ilkinji gezek bilelikde bellenilen Türkmen bedewiniň milli baýramy we Türkmen alabaýynyň baýramy mynasybetli Gahryman Arkadagymyzyň Permanyna laýyklykda ýurdumyzyň birnäçe işynaslaryna hormatly atlar dakylady. Bu bolsa ýurdumyza milli gymmatlyklarymyza bolan söýginiň, hormatyň artýandygyna, döwlet derejesinde uly ähmiýet berilýändiginiň subutnamasyna öwrüldi. Türkmen alabaýynyň baýramçylygy mynasybetli hormatly atlara eýe bolan ildeşlerimiziň ýürek buýsançly sözlerini okyjylarymyza ýetirmegi makul bildik.

Mekanmuhammet HANOW,
Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň agzasy, Türkmenistanyň at gazanan işynasy, hususy işynas:

– Türkmen alabaýlarynyň hormatyna baýramçylyk döredilip, onuň hem ilkinji gezek şu ýyl Türkmen bedewiniň milli baýramy bilen bilelikde bellenilmegi buýsançly wakadyr. Şu baýramçylyk günlerinde Gahryman Arkadagymyzyň Permanyna laýyklykda maňa «Türkmenistanyň at gazanan işynasy» diýen hormatly adyň eýesi bolmak bagty nesip etdi. Çekýän ujypsyzja zähmetimize ýokary baha berip, hormatly ady dakan milli Liderimize ähli işynaslaryň adyndan köp sagbolsun aýdýarys.

Men alabaýy çagalykdan bäri saklaýaryn, olary söýýärim. Häzir hem özümiň birnäçe alabaýlarym bar. Olar juda edermen, wepaly, düşbi hem çydamly jandarlardyr. Gahryman Arkadagymyzyň alabaýlar hakyndaky gymmatly maglumatlary özünde jemleýän «Türkmen alabaýy» atly kitaby biz – işynaslar üçin bahasyna ýetip bolmajak gollanmadyr.

Türkmeniň wepaly alabaýyny sarpalamak, gorap saklamak, geljek nesillere ýetirmek babatda biz – işynaslara ähli mümkinçilikleri döredip berýän milli Liderimiziň jany sag, ömri uzak, işleri rowaç bolsun!

Haldurdy GOÇOW,
Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň agzasy, Türkmenistanyň at gazanan işynasy, hususy işynas:

– Halkymyz bedew aty ýaly, alabaý itini hem iň ýakyn, wepaly dosty hasaplaýar. Men köp ýyllar bäri alabaýlary ýetişdirmek bilen meşgullanyp gelýärim. Türkmen alabaýlaryna höwes mende okuwçy wagtym döredi, şol wagtlar köp gatly ýaşayyş jaýynda ýaşandygyma garamazdan, obadan alabaý güjüklerini alyp gelerdim, olar üçin ýörite ýatak ýasardym. Mendäki bu höwesi aňan kakam olary iýmitlendirmekde, gezdirmekde kömek bererdi. Indi meniň ogullarym – iň ýakyn kömekçilerim. Olar kesbimi dowam etdirmäge höwesli.

Türkmen alabaýlarynyň baýramçylygy mynasybetli ýurdumyzyň birnäçe işynaslaryna hormatly atlaryň dakylmagy işynaslaryň buýsançly başyny göge ýetirdi. Şolaryň hatarynda menem «Türkmenistanyň at gazanan işynasy» diýen hormatly ada mynasyp boldum. Munuň üçin Gahryman Arkadagymyza köp sagbolsun aýdýaryn. Türkmen işynaslary hakynda taýsyz tagallalary edýän milli Liderimiziň janynyň sag, ömrüniň uzak, alyp barýan il-ýurt bähbitli işlerinde mundan beýläk-de rowaçlyklaryň ýaran bolmagyny arzuw edýärim.

Our pride is limitless

In accordance with the Decree of our Hero Arkadag, several dog breeders of our country were awarded honorary titles. This became evidence of the great respect and reverence for national values in our country and the great importance that is attached to them at the state level. We considered it necessary to convey to our readers the words of gratitude of those people who were awarded honorary titles on the occasion of the Holiday of the Turkmen Alabay.

Mekanmukhammet KHANOV,

Member of International Assocional «Türkmen alabay itleri», honored dog breeder of Turkmenistan, private dog breeder:

– A significant event for us was the establishment of a holiday in honor of the Turkmen Alabay, which was celebrated for the first time this year together with the National Day of the Turkmen Horse. On these holidays, in accordance with the Decree of our Hero Arkadag, I was lucky to be awarded the honorary title «Türkmenistanyň at gazanan işsynasy (Honored Dog Breeder of Turkmenistan)». On behalf of all dog breeders of the country, I express my deep gratitude to our national Leader for the high appreciation given to our work and the conferment of the honorary title.

I love dogs since childhood and have been breeding them. Now I have several Alabay. They are very brave, loyal, empathetic and hardy. The book of our Hero Arkadag «Turkmen Alabay», containing valuable information about the Alabay, is an invaluable guide for us, dog breeders.

I wish health, longevity, success in work to our national Leader, under whose leadership all conditions are created for the growth and preservation of the Turkmen Alabay for future generations.

Haldurdy GOCHOV,

Member of International Assocional «Türkmen alabay itleri», honored dog breeder of Turkmenistan, private dog breeder:

– Our people consider Alabay, like a horse, to be their closest and loyal friend. For many years I have been breeding Alabay. I have had an interest in Alabay since my school years. In those years, despite the fact that lived in a multi-storey building, brought Alabay puppies from the village and made special booths for them. Noticing this interest in me, my father helped me feed and walk them. Now my sons are my closest helpers. They want to continue my hobby.

The awarding of honorary titles to some of the country's dog breeders on the occasion of the Turkmen Alabay Holiday was a joyful event for us. Among them, I was also awarded the honorary title «Türkmenistanyň at gazanan işsynasy (Honored Dog Breeder of Turkmenistan)». I express my deep gratitude to our Hero Arkadag for this. I wish our national Leader, who shows great care for Turkmen dog breeders, good health, long years, further success in his large-scale activities for the benefit of the people and the prosperity of the country.

Наша гордость безгранична

В соответствии с Указом Президента Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедова нескольким собаководам нашей страны присвоены почётные звания. Это стало свидетельством огромного уважения и почитания национальных ценностей в нашей стране и того большого значения, которое им придается на государственном уровне. Мы сочли нужным донести до наших читателей слова признательности тех кинологов, которые были удостоены почётных званий по случаю Праздника туркменского алабая.

Меканмухаммет ХАНОВ,

Член Международной ассоциации Туркменского алабая, Заслуженный собаковод Туркменистана, частный собаковод:

– Для нас знаменательным событием стало учреждение праздника в честь туркменского алабая, который впервые в этом году был отмечен вместе с Национальным праздником туркменского скакуна. В эти праздничные дни в соответствии с Указом Героя-Аркадага мне посчастливилось быть удостоенным почётного звания «Türkmenistanyň at gazanan itşynasy» («Заслуженный собаковод Туркменистана»). От имени всех собаководов страны выражаю огромную признательность лидеру нации за высокую оценку, данную нашему труду и присвоение почётного звания.

Я с детства люблю собак и занимаюсь их разведением. Сейчас у меня есть несколько алабаев. Они очень смелые, верные, чуткие, выносливые. Книга Героя-Аркадага «Туркменский алабай», содержащая ценные сведения об алабаях, является бесценным руководством для нас, собаководов.

Желаю лидеру нации здоровья, долголетия, успехов в работе, под руководством которого создаются все условия для приумножения, сохранения туркменских алабаев для будущих поколений.

Халдурды ГОЧОВ,

Член Международной ассоциации Туркменского алабая, Заслуженный собаковод Туркменистана, частный собаковод:

– Наш народ считает алабая, как и ахалтекинского скакуна, своим самым близким и верным другом. Уже много лет я занимаюсь разведением алабаев. Интерес к алабаям у меня со школьных лет. В те годы, несмотря на то, что жил в многоэтажном доме, привозил из села щенков алабая и мастерил для них специальные вольеры. Заметив у меня этот интерес, отец во всём поддерживал. Теперь мои сыновья – мои ближайшие помощники. Они хотят продолжить моё дело.

Присвоение почётных званий некоторым собаководам страны по случаю Праздника туркменского алабая стало радостным событием для нас. В их числе и я был удостоен почётного звания «Türkmenistanyň at gazanan itşynasy» («Заслуженный собаковод Туркменистана»). Выражаю огромную признательность за это Герою-Аркадагу. Желаю лидеру нации, проявляющего большую заботу о туркменских собаководах, крепкого здоровья, долгих лет, дальнейших успехов в его масштабной деятельности на благо народа и процветание страны.

Kärine ussat halypa

Professional master of his profession

Мастер своего дела

Taryhyny müňýyllyklardan alyp gaýdýan türkmen halkynyň milli gymmatlyklarynyň biri-de türkmeniň wepaly alabaýydyr. Türkmeniň gapysyny onuň ahalteke bedewinden, arwana düýesinden, türkmen alabaýyndan üzňe göz öňüne getirmek mümkin däl. Biz hem türkmen alabaýlary hakynda giňişleýin gürrüň etmegi, makalanyň sözbaşysynda aýdylýşy ýaly kärine ussat halypa, hususy işsynas Döwletmyrat Kürrükow bilen söhbetdeşligimizi taýýarlamagy makul bildik.

– Döwletmyrat, söhbetdeşligimiziň başynda ýurdumyzda Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiýasynyň alyp barýan işleri hakynda durup geçäýsek...

– Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe Gahryman

History of Turkmenistan comes from millenniums and one of its national value is loyal alabay dogs. It is impossible to imagine the doors of Turkmens without alabay dog, arwana camel and ahalteke horses. We decided to talk in detail about the turkmen alabay, and to prepare our interview with the professional master Döwletmyrat Kurrukov as mentioned in the article's title.

– Mr Döwletmyrat lets start our conversation with the works of International «Turkmen alabay dogs» association in our country...

– As a result of the important humanitarian policy pursued by

Oдна из национальных ценностей туркменского народа имеющая тысячелетнюю историю – верный туркменский алабай. Мы хотели предоставить вам информацию о туркменском алабае и интервью с профессионалом, мастером своего дела, частным собаководом Довлетмуратом Курруковым:

Начнём разговор с Довлетмуратом о работе Международной ассоциации туркменского алабая в нашей стране...

– Под мудрой гуманистической политикой Героя-Аркадага ведётся широкомасштабная ра-

Arkadagymyzyň alyp barýan yn-sanperwer syýasaty netijesinde ata-babalarymyzyň bize miras goýan gymmatlyklary, dünýä medeniýetini ösdürmekde, ylmy esasda düýpli öwrenmekde we şu günki hem-de geljekki nesillere ýetirmekde giň gerimli işler alnyp barylýar. Gahryman Arkadagymyzyň hut özüniň başlangyjy bilen Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň döredilmegi türkmen itşynaslarynyň ýeten belent derejesini bu gün dünýä ýüzüne mälim edýär.

Geçen «Türkmenistan – Bitaraplygyň mekany» ýylynda türkmen alabaýlarynyň tohum ugurlary, olary saklamagyň, idetmegiň hem-de itlere baş öwretmegiň inçe syrly hakynda bilimlery, ylmy we halk tejribesini geljekki nesillere ýetirmek maksady bilen 2020-nji ýylyň maý aýynda Türkmen alabaý itleri assosiasiyasy döredildi. Şol ýylyň 31-nji awgustynda Türkmen alabaý itleriniň esaslandyryjylarynyň onlaýn mejlisi geçirildi. Onlaýn mejlisde assosiasiya Halkara derejäniň berilmegi, täze agzalaryň kabul edilmegi taryhy waka boldy.

Assosiasiyanyň işiniň esasy ugurlarynyň hatarynda türkmen alabaýlaryny zygiderli köpeltmek, halk seçgiçilik usulyny hem-de milli itşynaslyk mekdebini giňden peýdalanylýp, halkara derejä ýetirildi. Esasy bellemeli zatlarymyzyň biri, ýagny häzirki wagtda halkara assosiasiya tarapyndan ýurdumyzyň Ahal welaýatynda türkmen alabaý itleriniň karantin merkezi, Balkan, Daşoguz, Lebap, Mary welaýatlarynda we Aşgabat şäherinde Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň toplumu gurlup ulanylmaga berildi. Munuň özi halkymyzyň wepaly ýoldaşy, milli

our Hero Arkadag in the prosperous period of our severing state, the values inherited by our forefathers, in the development of world culture, and helping to develop the world cultures and civilization and leaving them to our next generation is main priority.

In modern and sovereign Turkmenistan great attention paid to preserve the national values that our ancestors left for us, and helping to develop the world cultures and civilization and leaving them to our next generation by the efforts of our Esteemed President. International «Turkmen alabay dogs» association initiated by our Arkadag's efforts.

During previous year under the name «Turkmenistan is the Homeland of Neutrality» in May of 2020 Turkmen alabay dogs association is established to preserve the alabay dogs breed, raise the knowledge of alabay dogs, training and feeding techniques, and upbringing them and leaving them to our next generations. In 31th august of that year Turkmen alabay dogs' associations onlinemeeting were conducted. Among the areas of activity of the Association are Turkmen Alabay dogs.

During online conference international level given to association and new members accepted. It is historical moment for us and to the world. Main purpose of association is to preserve the breed of alabay dogs, increasing the number of pure bloods alabay dogs and sharing the experience with international dog breeding community widely using the method of popular selection and the school of national ethnography to reach the international level. A number of

бота для сохранения, развития научных исследований и доведения до последующих поколений культурное наследие наших предков, которое создавалось тысячелетиями. Под потранотам Героя-Аркадага создана международная ассоциация Туркменского алабая, которая свидетельствует о высоком уровня достижений туркменских собаководов.

В мае прошлого 2020 года, прошедшего под девизом «Туркменистан – Родина нейтралитета», была создана международная ассоциация Туркменского алабая, целью которой является повышение осведомлённости научного и общественного опыта в направлении разведения туркменских алабаев, секретов их содержания, кормления и дрессировки, а также передача научных знаний. 31 августа 2020 года в онлайн формате состоялось заседание основоположников этой ассоциации, в ходе которого был учреждён международный статус ассоциации Туркменского алабая, что стало историческим событием.

Основными направлениями деятельности международной ассоциации Туркменского алабая являются сохранение генофонда и увеличение численности туркменских алабаев. Стоит отметить, что в настоящее время в Ахалском велаяте был построен и сдан в эксплуатацию Карантинный центр туркменских алабаев, в Балканском, Даşогузском, Лебапском, Марыйском велаятах построенные и сданы в эксплуатацию комплексные центры для разведения алабаев, а в Ашхабаде новое здание Международной ассоциации

buýsanjy hasaplanylýan türkmen alabaýlary hakynda edilýän aladanyň ýurt derejesinde oňyn netije berýändigini aýdyňlygy bilen subut edýär.

– Halypa! Türkmen alabaýlarynyň gelip çykyşy, olaryň tohum aýratynlyklary, gadymylygy barada söhbetdeşligimizi dowam edäýsek...

– Gahryman Arkadagymyzyň «Türkmen alabaýy» kitabyny okanyňda ilkinji nobatda giň göwrümlü eserdigine göz ýetirmek bolýar. Kitapda türkmen alabaýynyň geçen taryhy ýoluna bagyşlanyp ýerleşdirilen maglumatlardan türkmen alabaýynyň ösdürilip ýetişdirilmeginiň taryhy kökleriniň çuňluklaryna uzaýandygyny bilmek bolýar. Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe türkmen alabaýlarynyň taryhyny öwrenmek babatda Türkmenistanyň çäginde alnyp barylýan arheologiya barlaglarynyň dowamynda alabaýyň heýkeljigi, suratdaky keşbi, kerpiçlerde galan aýak yzlary ýüze çykaryldy. Türkmen alabaýlarynyň şekilleri we heýkeljikleri diňe bir gadymy obalarda däl, eýsem antik we orta asyrlar eýýamlaryna degişli ýadygärliklerde hem ýüze çykaryldy.

«Gadymy Merw» taryhy-medeni ýadygärlikler toplumynyň merkezinde ýerleşýän Gäwürgala ýadygärliginden miladynyň II asyryna degişli çopan itiniň heýkeli tapyldy. Mundan başga-da, şol ýadygärlikden miladynyň I-II asyrlaryna degişli palçykdan ýasalyp, ýokary gyzgynlykda endigan bişirilýän türkmen alabaýynyň heýkelini ýasamakda ulanylýan galybyň bölekleri tapyldy. Bu bolsa, türkmen alabaýynyň heýkellerini ýasaýan ýörite ussahanyň işländiginden habar berýär. Alabaýlaryň geçmişine nazar aýlasak Ak Ýekemeniň, Gara Ýekemeniň, Goturyň, Garry Ýolbarsyň, Garakellä-

breeding centers have been built and put into operation in Lebap, Mary, Dashoguz, Akhal and Balkan provinces as well as in Ashgabat city. In Ashgabat city International «Turkmen alabay dogs» building is constructed. It represents that much is done by state to protect the alabay dogs breed.

– Master! Let's continue our conversation about emergence, breed differences and history of alabay dogs...

– When you read the book «Turkmen alabay» by our Hero Arkadag, you can see that it is large-scale work in the first place. The information contained in the book dedicated to the historical path of the Turkmen alabay, it shows that historical roots of cultivation of Turkmen alabay goes deeper. In the era of happiness and Neutrality of our state, shapes,

Türkmenского алабая. Это свидетельствует о положительных результатах заботы о собаках, являющимися верными друзьями нашего народа и национальной гордостью.

– Наставник! Продолжим разговор о происхождении породы туркменских алабаев и их породных особенностях...

– В произведении Президента Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедова «Туркменский алабай» содержится широкая информация о происхождении и выращивании туркменских алабаев, которая доказывает, что их исторические корни уходят вглубь веков. Доказательства тому были обнаружены в археологических исследованиях, проведённых на территориях историко-культурных памятников Туркменистана, в виде статуэтки

niň, Akguşuň we şuňa meňzeşleriň nesilleri meşhurlyga eýedir. Olaryň özi, şeýle hem olaryň köpsanly nesilleri ajaýyp sypatlary görkezip, birnäçe gezek tohum itleriň ýeňjileri boldular.

– **Döwletmyrat, türkmen alabaýlarynyň häsiýetli aýratynlyklary, olary ýetişdirmekde, terbiýelemekde, idedilişinde ulanylýan tärler hakynda okyjularymyza giňişleýin aýdyp beräýseňiz...**

– Pederlerimiziň alabaýlary saýlap almak we ýetişdirmek tärleri olaryň tebigatyň dürli ýowuz şertlerine çydamly bolmagyna, öz wagtynda ösüp ulalmagyna, sagdyn çopan itleri bolup ýetişmegine gönükdirilendir. Ata-babalarymyz çopan goşunda, mal zyznda ulanmak üçin çem gelen güjükdän özüne it tutunmandyrlar. Onuň gelip çykyşyny ene-

statues, foot prints and discoveries related to history of alabay dogs is uncovered through archaeological excavations. Shapes of alabay dogs is not just founded from ancient villages, but also in monuments dating back to the antiquity and the Middle ages. A statue of shepherd dog dating back to the 2nd century AD has been found in the Gavurgala Monument, located in the center of the ancient Merv Historical and Cultural Monuments Complex. In addition, fragments of a mold made of clay dating back to the 1st and 2nd centuries AD and used to make statue of the Turkmen alabay cooked in high heat were found in the monument. It shows that special places existed to make the alabay dogs shape. Look at the history of alabay dogs, such as Ak (white) Yekemen, Gara (black) Yekemen,

алабая, картинки с его изображением, его следов оставленных на кирпичках.

Например, в Гявуркале, входящей в историко-культурный комплекс Древнего Мерва, найдена статуэтка алабая, датируемая II веком нашей эры. Кроме этого были найдены формочки для изготовления керамических статуэток алабая, датируемые I – II веком нашей эры. Это доказывает, что уже в начале нашей эры существовали специальные мастерские, в которых путём обжига изготавливались статуэтки туркменских алабаев. Славный исторический путь этой породы в наше время продолжили знаменитые потомки как Ак Екемен, Гара Екемен, Готур, Гарри Ёлбарс, Гаракелле, Акгуш и другие, как известно они неоднократно становились победителями конкурсов, состязаний

atasyny, nesilbaşysyny, tohumyny hatda eýesini hem gowy anyk-lapdyrlar. Gülüjikleri öz enesine saýlatmagyň hem usuly bolup, olary garaňky jaýa salyp barlamakdyr. Şonda enesi haýsy güjüginini birinji usyrganyp tapsa, şol hem gowy it bolup ýetişýär diýilýär. Mundan başga-da, tejribeli çopanlar täze bolan güjüklereň agzyny açyp, ýokarky äňine seredipdirler. Şonda haýsy güjügiň ýokarky äňi gara bolsa, şol goýun it tutunmak üçin bellendirilipdir. Sebäbi ýokarky äňi gara bolan güjüklere örän dogumly, garadan gaýtmaz, batyr, özem sürä örän sak goýun itleri bolup ýetişýär diýlip hasaplanypdyr. Çopanlar goýun itini edinmek üçin saýlan güjüklereňi süýtdeň ir aýyrmadyrlar. Sebäbi olar süýtdeň ir aýrylsa, betnebis bolup, diňe öz nepini (aladasyny) edýän it bolup ýetişýär diýlip bellendirilýär. Güjüklereň tä süýtdeň aýrylýança enesiniň ýanynda bolup, onuň terbiýesini alyp, şol bir wagtda köpek itlere hem öýkünüp başlaýarlar. Çopançylyk tejribesinde itleri aç saklap, olaryň gan arassalygyny, çydamlylygyny barlamak usuly hem ulanylýpdyr, ýagny çopan goşunda daňlyp goýlan goýnuň ýanynda ite 2-3 gün ýal bermän, aç daňlyp saklaýarlar. Şoňra goýberilende daňyda duran it goýna barýarmy ýa-da goýun sürüsine tarap ýöreýärmí? Hakyky «goýun iti» açlygyna döz gelip, hiç wagtda goýun sürüsine agyz urmaýar. Alabaý adama topulmandyr, agyz urmandyr. Ol diňe del adamyň gelendigini bildirmek üçin üýrüpdir. Ir wagtlarda alabaý bilen tazy eýesiniň işigini ýassanyp ýatyrka, ýagşyzada ýaly adam gelipdir. Tazy ümsüm ýatsa-da, alabaý oňa üýrüpdir. Alabaýyň bu bolşuny halamadyk tazy: «Eýämiz

Gotur, Garry Yolbars (lion), Garakelle (blackhead), Akgush (white bird) and others. They themselves as well as their numerous descendants, have been the winners of the breed dogs several times, displaying excellent qualities.

– Mr Dovletmyrat could you tell our readers about alabay dogs' characters, their special trainings, how they breed and so on...

– The methods of selection and breeding of the ancestors are aimed at their resistance to various harsh conditions of the nature, their timely growth and development was observed diligently. Our ancestors did not choose any dog to guard the sheep of shepherd. They analyzed details like dog's breed, its father and mother, its root even owner of the dog influences how dog is breed.

There is also a method to choose puppies by help of their mother in dark house. Little dogs were chosen by leaving them to its mother's choice in dark rooms. It is said that whichever dog its mother finds by sniffing, that dogs' growth strong and different from others. In addition, experienced shepherds opened the mouths of the new dog and looked at their upper jaws. Whichever dog's upper jaw is black, that dog is better for shepherd. Because the dogs with the upper jaws were black, they considered very strong and careful in guarding the sheep of shepherd. Shepherds did not cut the dog from obtaining milk. If they cut dog from obtaining milk early, it become arrogant, greedy and follows what it wants. Dogs stays with their mother and learn to imitate what gown dog does. Among shepherds keeping dog's hungry method was used to find out its

и выставок благодаря своим уникальным качествам.

– Довлетмурат, расскажите нашим читателям об особенностях характерных черт и способах кинологии этой уникальной породы.

– Национальные методы селекции и разведения собак воспитывали в них устойчивость к различным суровым условиям природы, способствовали своевременному и здоровому развитию пастушьих собак. Прежде чем воспитывать щенка настоящей пастушьей собакой, изучали породу, его происхождение, из какого семейства и узнавали о владельцах. Наши предки использовали такой метод отбора щенка: собаку вместе с её потомством оставляли в тёмном помещении и выбирали того щенка, которого она чуяла и признавала сразу. Кроме того, опытные пастухи осматривали пасти щенков. Если верхняя часть челюсти щенка была тёмной, то это означало, что собака предназначена для овечьей охраны, так как считалось, что щенки с такой верхней челюстью вырастали очень сильными, храбрыми и способными охранять отару. Отобранных пастушьих щенков долгое время кормили материнским молоком, так как считалось, что рано разлучённые с матерью щенки вырастают жадными, заботящимися только о себе собаками. Кормящихся молоком щенков воспитывала взрослая особь и они повторяли повадки взрослых собак. Для того, чтобы проверить выносливость собак их не кормили в течении 2-3 дней на привязи у отары. А потом, выпуская собаку наблюдали за её поведением: накинется ли она на овец или нет?! Настоящая пастушья собака очень выносливая и может обходиться

çykýança golaýa-da getirmediň» diýipdir. Alabaý tazynyň sypaýy-çylygyna minnetdarlyk bildirip, giňgöwrümlilige salypdyr. Şonda-da tazy gapynyň her söýesini biriniň ýassanyp ýatandygy üçin muňa erbet utanýandygyny ýañzydypdyr. Alabaý bolsa eýesiniň goraýandygy üçin ýal berýändigini, kim gelse-de üýrüp duýdurmak üçin saklanýandygyny aýdypdyr. Alabaý duýgur, çak edişinden hem syzgyrdyr. Şonuň üçin ony çopanlardyr awçylar, yzçylar ýanyndan goýmandyr. Käbir adamlar alabaýy hemra edip, ýörite ýanynda gezdiripdir. Eziz Arkadagymyzyň ylmy-ensiklopediki kitaplary biziň işimiziň ýol görkezijisidir. Mähriban Prezidentimiziň «Türkmen alabaýy» kitabynyň gyzykly, baý maglumatlarynyň ylmy nukdaý-nazardan öwrenilmegi täze barlaglara badalga berýär. Bu kitap türkmen alabaýyny bitewülükde öwrenmekde gymmatly gollanmadyr.

– Döwletmyrat, beren gyzykly we manyly maglumatlaryňyz üçin size köp sagbolsun aýdýarys.

Gadymy gymmatlyklarymyza uly sarpa goýýan, türkmen alabaýynyň şöhratyny belende galdyryýan Gahryman Arkadagymyzyň jany sag, ömri uzak, döwletli işleri he-mişe rowaç bolsun!

**Söhbetdeş bolan
Gylyçmuhammet JORAÝEW,
Türkmenistanyň Inžener-tehniki
we ulag komunikasiýalary
institutynyň uly mugallymy.**

blood type and endurance. Shepherd keeps dog without food and water for 2-3 days with tied sheep. Does dog attacks to sheep when it is hungry? No real shepherd dog stops itself from attacking sheep even it is hungry, because they were trained to do so. Alabay did not attacked people. It just barks when strange people arrive.

Once upon a time while tazy and alabay dog lays on the entrance of door, one old man arrived. Alabay barked at him, but tazy slept in silence. Tazy did not liked what alabay did and said: «Until our owner exits, you protected well». Alabay appreciated the compliment and said. I just warn my owner that strange people arrived, because my owner gives me food and water and feeds me. As it showed in story, alabay was sensitive and clever. Because of that some people keeps alabay dogs to be loyal friends. Book of our Esteemed President is guidance and provide resource to know about the alabay dogs. Book of our Arkadag provides opportunity to learn information's from scientific approaches. This book is full of information to learn.

For protecting our national values and introducing them to the world, I wish our Esteemed President long life, health and success in his endeavors.

**Interviewed by
Gylyçmuhammet JORAYEV,
senior lecturer of Institute of
Engineering and Transport
Communications of Turkmenistan.**

без еды. Настоящие алабаи никогда не нападают на людей. Алабай при приходе чужого скулил и лаял, тем самым предупреждая о чужаке. В давние времена у порога лежали алабай и тазы. Пришёл добрый человек. Тазы лежал не обращая внимания, а алабай залаял. Тазы не понравилось поведение алабая «До прихода хозяина даже близко не подпустил». Алабай выразив благодарность, повёл себя очень спокойно. Тем не менее, гончая намекнула, что её смущает тот факт, что каждая из собак лежала у каждого косяка двери. Между тем Алабай сказал, что его держат для того, чтобы он предупреждал о чужаках и охранял хозяина. Алабай чувствительнее, чем кажется. Поэтому его брали с собой пастухи, охотники и разведчики. Некоторые брали спутником для прогулки. Научно-энциклопедические книги дорогого Аркадага – это путеводитель по нашей работе. Научное изучение интересной и содержательной информации книги «Туркменский алабай», написанной нашим уважаемым Президентом даёт старт новому исследованию. Эта книга представляет собой ценное руководство по изучению туркменского алабая в целом.

Желаем крепкого здоровья и благополучия Герою-Аркадагу, глубоко уважающего наши древние ценности и превозносящего славу туркменского алабая!

**Беседу вёл
Гылычмухаммет ДЖОРАЕВ,
старший преподаватель Института
инженерно-технических и
транспортных коммуникаций
Туркменистана.**

Garagözüň wepadarlygy

Güýz aýynyň gelmegi bilen howa üýtgäpdi, duýdansyz ýagys ýagyp, göz açyp-ýumasy salymda obany suw-sil etdi. Şol günüň oň ýany bolsa uly halynyň erşi ýüwürdilipdi. Bägül haly dokaşmaga gelen daýzasynyň gyzy Almagüle uly jaý bilen berkidilen bassyrmanyň aşagyna ilerki kömekçi jaýdaky täze uly keçäni ýazmagy tabşyrdy. Şol wagt garaşylmadyk waka boldy. Bägül agaç sekiden aşak düşüp, ýaňy bir ädim ädenem şoldy welin, ýarym metr çemesi dik galyp, hyşşyldap duran uzyn kepjebaşy görüp, «Waý, ýylan bar!» diýip, çirkin gygyryp goýberdi. Edil daşky işigiň golaýynda öňki iki aýagyna ýassanyp ýatan Garagöz bu duýdansyz çykan sese ýerinden çalasyn galyp, uly gara ýylana tarap üýrüp, ýylan bilen çynlakaý garpyşyp başlady.

Iki taraplaýyn söweş aldym-berdimli. Ýylanyň janhowluna agzyny giňden açyp, Garagöze tarap topulyşy aýyrgançdy. Garagözem çemini tapyp, ýylanyň boýnuna agyz urmaga synanyşýardy. Bu ahwalaty görüp duran Bägül: «Eje, aý eje!» diýip, gygyrsa-da, içki jaýda aýakly maşynda köýnek tikip oturan ejesi bilen uly gyz dogany onuň sesini eşitmediler.

Bägül duldegşir goňşulary Gurban daýysynyň öýüne tarap ylgady. Bägülüň, «Daýy, aý, Gurban daýy!» diýip, gygyrýan howsalaly sesine Gurban daýysy dessine daşary çykdy. Ýegeniniň öýlerine tarap elini uzadyp: «Garagöz, Garagöz ýylan bilen garpyşar kömege ýetişiň!» diýip, daljygyp gepleýşini gören daýysy oňa sowuk suw içirip, köşeşdirdi.

Asmanda aý dogup, töwerege kümüş şuglasyny saçandygy üçin daşary aý-aýdyňdy. Ähli hereketler aýyl-saýyl görnüp durdy. Gurban daýysy ogly Döwranyň adyny tutup gygyrdy, onuň sesine oglunyň ýanyndaky dostlaram ylgap geldiler. Daýysynyň: «Hany, oglanlar, ýörün, Garagöze kömege ýetişeliň!» diýmegi bilen, wakanyň bolýan ýerine tarap ylgap gaýtdylar. Onýança, bu ala-galmagala içerki otagdan ejesi dagylaram bassyrma ylgap çykdylar.

Ejesi durky bilen ite ýüregi awaýan, ýylany eli bilen alajak bolup daşyndan elewreýän Bägüle ol ýerden uzagrakda durmagyny sargaýardy. Bu ahwalaty Garagözüň özem aňýan ýaly arasynda Bägüle tarap üýrýärdi. Bir tarapdan Garagöz, beýleki tarapdan Gurban daýysydyr oglanlaryň arasynda galan zäherli ýylanyň janhowluna gahar-gazaby ýetjek derejesine ýetipdi. Onuň golaýyna barsaň, çakjagy ikuçsuzdy. Şonuň üçin hüşgärligi elden bermeli däl. Şol barmana ýylan bir tarapa kellesini sowdam welin, Garagöz çalasylyk bilen onuň ýeňsesinden agyz urdy. Ýylan syjak bolup urunýardy, emma Garagöz ony sypdyrarly däl. Ýylan ysgyndan gaçdy. Ahyry bu aýgytly söweş öý-ojaga wepaly Garagözüň ýeňşi bilen tamamlandy.

Bägül bu waka sowlandan soňra Garagözüň ýanyna baryp, onuň maňlaýyndan sypap, kellesini bagryna basdy-da: «Mähriban halasgärim, wepadar türkmen Alabaýym, bu gün sen hakyky merdanalygyňy görkezdiň. Bu darkaşda seni ýitireris öydüp juda gorkdum» diýip, sojap-sojap aglaýardy hem Garagözüň başyny sypaýardy.

Garagöz bolsa çep aýagyny Bägüliň kellesine goýup: «Sag bol» diýýän şekilde yşarat edýärdi. Dessine Garagözüň endamyndaky ýaralara melhem sürtüp, hasa bilen daňyp, suw, ýal berdiler.

Ejesi tolgunyp: «Göz bilen gaşyň arasynda bu nähili ahwalat boldy, toba?!» diýdi.

Soňra bu tolgundyryjy wakanyň sag-aman sowlanyna şükür edip, ýürekler köşeşer ýaly çay içip, Garagözüň öýe getirilişi, onuň bilen çagalyk ýyllarynyň geçişi baradaky bolan wakalary ýada saldylar.

Bägüliň kakasy Garagözi güjüjekkä çopan goşuna gidende getiripdi. Çagalar bu güjüjegi görüp diýseň begendiler. Ol diýseň naşyjady, gara-alaja bir eýjejik reňki bardy. Çagalar güjüjege Garagöz diýip at dakdylar. Oňa suw bilen düýe süýdüniň içine un garyp günde üç wagtyna «ýal» nahar bulamasyny elinje bişirip idetdiler. Güjüjegiň idegi ýetik bolansoň gününü sanap ulaldy, haýbatly alabaýa öwrüldi. Hemişe çagalar bilen oýnap ýörensoň, Garagöze salamlaşmagy hem öwredipdirler.

Bir günem şeýle bir waka bolupdy. Alty-ýedi ýaşlaryndaky Ýazgül Garagözi öýe salyp, daşyndan ýapyp, goňşy gyzlar bilen joralarynyň ýanyna oýnamaga gidipdir. Ejesi işden gelip gapyny açsa, öňünde bir enaýy naşyja bolup bökjekläp Garagöz durmuş. Ýazgülüň ejesi muňa haýran galypdyr. Garagöz öýüň içinde çagalaryň oýunjaklaryny hezil edip oýnapdyr, ähli zatlary diýen ýaly ýerinden üýtgedipdir. Ýazgül öýe gelende, ejesi ondan näme üçin Garagözi öýe salyp, daşyndan ýapyp gidendigini soranda: «Eje, men joralarymyň ýanyna goňşulara gitdim. Garagözüm ýanym bile gitse owadanja eken diýip göz degmeginden hem-de azaşyp başga ýere gitmeginden gorkup, öýe salyp daşyndan ýapyp gitdim-dä» diýip, öz ýüreji-gindäki pikirini aýdypdy. Şonda ejesi: «Wah, çaga aklyňa döneyin, türkmen Alabaýynyň güjügi hiç wagt azaşmaýar, olar öz ýal iýýän öýüni nirede bolsalaram tapýarlar, bala, şonuň üçin Garagöz ýiter diýip gorkma. Nirä gitse-de ýene aýlanyp geler özi» diýip düşündiripdi.

Suray hem çagalykda oýnalýan ylgaw ýaryşynda Garagöz bilen bagly wakany ýatlady. Olar ylgaşmak üçin hatara düzülende, Garagöz hem göni hataryň bir tarapynda ykjamlanyp durardy. Ylgaw başlandan soň biraz öňe ozuberse «Garagöz, dur, menden öňe geçme!» diýseň, badyny gowşadar-da seň bilen deňaýak ylgar. Garaz, guýudan suw almaga gitjek bolsaň bile guýa gidip geler, mekdebe gitseňem senden galmaz. Ýöne bir täsin ýeri Garagöz mekdebe gidende, kä öňe geçip, kä yza galyp aklylyja gidýän bolsa, mekdepeden gaýdylanda, çagalar bilen oýnama häsiýeti bardy.

Bägül çagalykda jigisi Myrat bilen golaýlarynda ýaşaýan mamalary Hajarbibi ejelere gidende-de, onuň ýanynda birnäçe günläp bolýan wagtларыnda-da, Garagöz olaryň ýanynda bolup, kömek edýärdi.

Garagözüň mähirli wepadarlyk häsiýetinden hemmeleriň göwnüniň hoş bolandygyny ejeleri hem uly buýsanç bilen ýatlap geçdi. Garagözüm bu gürrüňleri diňläp, işigiň agzynda ýatyrdy, eýeleriniň özüne bolan çäksiz mährini duýup, olara guwanç bilen ünsli seredýärdi.

Gijäň ýary boldy. Her kim düşegine geçip gyşardy. Ýöne daň atýança, hiç kimiň ynjalgy bolmady, duýdansyz bolan waka hemmäni biçak tolgundyrypdy.

Ertesi ir säher bilen her kim öý işlerini edip, daýylarynyň gapysynda uludan tutulýan toýa howlugdylar. Toý pişmesi, gatlakly, çelpek bişirilip, hatara toý gazanlary atarylyp, aýdym-sazyň şadyýan şowhuny bilen toýy sowdular. Toýda esasy gürrüň Garagözüň wepadarlygy, batyrlýgy barada boldy. Ol wakadan bäri aý aýlanyp, ýyllar geçdi. Ýöne häli-häzireler oba adamlary Garagöz bilen baglanyşykly bolan wakalary uly buýsanç bilen ýatlaýarlar.

Ogulbibi TUWAKBAÝEWA,
Türkmenistanyň Ýokary kazyýetiniň hünärmeni.

True friend

Autumn has come. The weather has changed. A sudden downpour flooded the village in the blink of an eye. Yesterday Bagul covered the base of a large carpet. Today sister Almagul came to help her in her hard work. The day began as usual – everyone was busy with the housework in the morning. In a word, nothing foreshadowed what would break the usual regularity of life. Bagul was sitting on the trestle bed, going about her business. Having asked her sister to take out a new felt mat from the back room and spread it under the canopy of the house, she got up, and at that moment she saw what caused her blood to freeze in her veins: on the ground, right in front of the trestle bed, lay a huge cobra, which, hissing menacingly, rose to the elbow in length, preparing for the attack. “Snake!” – the girl screamed heart-rendingly.

Alabay named Garagyo, who was sleeping peacefully at that time at the door of the house, having heard the scream, at the same moment rushed to Bagul, and barking tried to drive away the dangerous stranger. A fierce battle began. A huge black snake with lightning lunges tried to hit the dog with its poisonous teeth. Garagyo stepped on the cobra in an attempt to grab it with his mouth. Dumbfounded with horror, Bagul tried to call out to her mother, but in vain: my mother was sitting in the back room of the house with her older sister, scribbling

at a noisy sewing machine. Desperate, Bagul ran to her uncle's house, who lived next door. Hearing the call "Uncle, Uncle Kurban!". The man ran out of the house to meet his niece. In a tongue braided with horror, she told about what had happened. Uncle brought her cold water, trying to calm her down.

It was getting dark, but it was still light. The moon ascended into the sky with a bright radiance drove away the approaching dusk. After listening to Bagul, the uncle called his son. Dovran ran to his father, and with him his friends. "Let's guys help Garagyozy!" – said Uncle Kurban and led the boys behind him. By this time, mother and aunt ran out to the noise.

Mom was shackled by the horror of what she had seen: Bagul rushed around the snake to help Garagyozy. She told her daughter to move away from there. Probably, Garagyozy also wanted this, as he barked at the girl, trying to drive her away from the cobra. In the end, the snake found itself in the middle of a "living trap". Garagyozy, Uncle Kurban and the boys surrounded her from different sides. But, she was not going to crawl away. The desperate rage of the hunted beast seethed in her, ready to tear to death the first who dared to come very close. Therefore, it was obvious that at the slightest carelessness, she would grab her poisonous teeth. Finally,

when the snake was distracted by one of the surrounding, Garagyozy pounced on it with a jerk and squeezed it in its mouth with a death grip. The snake wriggled to the last, but in vain. Garagyozy emerged victorious from this mortal battle.

After the attack had passed, Bagul ran up to the fearless dog and closed him in her arms. "You are my savior, my faithful Alabay. You have shown real courage today. I was afraid that I would lose you ... " – she thanked, barely holding back her tears. Garagyozy put his left paw on the girl's head, showing a reciprocal affection. Alabay's wounds were immediately smeared with healing ointment, bandaged, and brought to him to eat. Shocked by what had happened, my mother barely uttered: "My God, I didn't have time to blink my eyes, and then this happened."

To calm down after this stunning event, a table was laid at home and tea was brewed. Over a cup of fragrant tea, relatives and friends began to talk about the first days of Garagyozy in their house.

Bagul's father brought him as a puppy from a shepherd's camp. The children were indescribably delighted with the little dog with black spots. Because of the stains, it was decided to call it Garagyozy. They looked after him very carefully: specially for him they prepared a kind of stew, which consisted of camel milk with flour. Thanks to such diligent care, the little puppy quickly grew into a formidable Alabay. He constantly frolicked with the kids, who taught him to greet their paws. One day the following happened: when Yazgul was six or seven years old, she locked Garagyozy at home and left to play with her friends. Returning from work, my mother found a running puppy in the house, which was notoriously frolicking. After her daughter returned, she asked why the dog had been left in the house. Yazgul replied: "Mom, I went to the neighbors to play with my friends, and I was afraid that if I took Garagyozy with me, he might be jinxed, or he would go somewhere and disappear without a trace. That is why I left him." To this, my mother said: "You are my clever girl, the Turkmen Alabay will never forget the way to the house where he was fed. Don't be afraid, it won't get lost. Wherever he goes, he will definitely return home."

Suray also remembered a story from her childhood. She said that as children, they organized running competitions with children. Garagyozy was with us, who stood next to me in the row of runners and, like everyone else, was waiting for the start of the race. We started to run and so did he. I ran faster than the others, but Garagyozy was ahead of me. Then I said: "Garagyozy, stop!" And he slowed down and ran on a par with me. He accompanied us everywhere, even when we walked to the well for water or to school. But it was amazing that he accompanied us to school, quietly running alongside, but on the way back he ran up to little kids and frolicked with them.

As a child, Bagul and her younger brother Murat stayed for several days with their maternal grandmother, Hajarbibi eje, who lived nearby. And even there Garagyozy did not leave them, looked after them. Mom also said that everyone was amazed at Garagyozy's affection and devotion to her children.

And Garagyozy at that time was lying at the door, listening to their conversations and imbued with their love. It was midnight. We went to bed, but no one closed their eyes until dawn, reliving the event of the past day in their memory.

The new day, as always, began with everyday worries, after which everyone hurried to their uncle, because they had a big holiday at their home. They put cauldrons, lit fires, prepared festive dishes and treats, incendiary songs and music sounded. And everyone at this holiday talked about the fearlessness and devotion shown by Garagyozy. Many years have passed since then, but even now the villagers recall with undisguised warmth the events associated with the faithful Alabay named Garagyozy.

Ogulbibi TUVAKBAYEVA,
specialist of the Supreme Court of Turkmenistan.

Верный друг

Наступила осень. Погода переменилась. Внезапный ливень в мгновение ока затопил село. Вчера Бягуль начала ткать основу большого ковра. Сегодня ей на помощь в нелёгком труде пришла сестра Алмагуль. День начинался как обычно – каждый с утра хлопотал по хозяйству. Словом, ничто не предвещало того, что нарушило бы привычную размеренность жизни. Бягуль сидела на топчане, занималась своими делами. Попросив сестру вынести из подсобки новую кошму и застелить её под навесом дома, она поднялась с места, и в этот миг увидела то, отчего у неё кровь застыла в жилах: на земле, прямо перед топчаном, лежала огромная кобра, которая, угрожающе шипя, поднялась по локоть в длину, готовясь к нападению. «Змея!» – истошно закричала девушка.

Безмятежно спавший в это время у двери дома алабай по кличке Гарагёз, услышав крик, в тот же миг бросился к Бягуль, и лаем пытался прогнать опасного пришельца. Началась ожесточённая схватка. Огромная чёрная змея молниеносными выпадами старалась поразить собаку ядовитыми зубами. Гарагёз же наступал на кобру в попытках схватить её пастью. Оторопевшая от ужаса Бягуль пыталась окликнуть мать, но тщетно: мама сидела в дальней комнате дома со своей старшей сестрой, строчила за шумной швейной машинкой. Отчаявшись, Бягуль побежала к дому дяди, который жил по соседству. Услышав зов «Дядя, дядя Курбан!», мужчина выбежал из дома навстречу племяннице. Заплетавшимся от ужаса языком она рассказала о случившемся. Дядя принёс ей холодную воду, пытаясь успокоить.

Вечерело, но было ещё светло. Взошедшая на небосвод луна ярким сиянием отгоняла надвигавшийся сумрак. Выслушав Бягуль, дядя позвал сына. Довран прибежал к отцу, а с ним и его друзья. «Давайте-ка,

ребята, поможем Гарагёзу!» – сказал дядя Курбан и повёл мальчишек за собой. К этому времени на шум выбежала и мама с тётей.

Маму сковал ужас от увиденного: Бягуль металась вокруг змеи, чтобы помочь Гарагёзу. Она велела дочери отойти прочь. Вероятно, и Гарагёз этого хотел, так как он лаял на девочку, стараясь отогнать её подальше от кобры. В конце концов, змея оказалась посреди «живой ловушки». С разных сторон её обступили Гарагёз, дядя Курбан и мальчишки. Но она не собиралась уползать. В ней кипела отчаянная ярость затравленного зверя, готового на смерть растерзать первого, кто рискнёт подойти совсем близко. Поэтому было очевидно: при малейшей неосторожности она вцепится ядовитыми зубами. Наконец, когда змея отвлеклась на одного из обступавших, Гарагёз рывком набросился на неё и зажал в пасти мёртвой хваткой. Змея извивалась до последнего, но напрасно. Гарагёз вышел победителем из этого смертельного боя.

После того, как напасть миновала, Бягуль подбежала к бесстрашному псу и сомкнула его в объятьях. «Ты мой спаситель, мой верный алабай. Сегодня ты проявил настоящую храбрость. Я боялась, что потеряю тебя...» – благодарила она, еле сдерживая слёзы. Гарагёз же положил левую лапку на голову девушки, проявляя ответную ласку. Раны алабая тотчас же смазали целебной мазью, забинтовали и принесли ему покушать. Потрясённая случившимся мама, еле вымолвила: «Бог мой, глазами моргнуть не успела, а тут такое произошло».

Чтобы успокоиться после этого ошеломительного события, дома накрыли стол, заварили чай. За чашкой ароматного чая родные и друзья стали рассказывать о первых днях Гарагёза в их доме.

Отец Бягуль привёз его ещё щенком с пастушьего стана. Дети были в неописуемом восторге от махонькой собачки с чёрными пятнами. Из-за пятен его решили назвать Гарагёз. Ухаживали за ним очень бережно: специально для него готовили своеобразную похлёбку, которая состояла из верблюжьего молока с мукой. Благодаря такому старательному уходу маленький щенок быстро вымахал в грозного алабая. Он постоянно резвился с детишками, которые и научили его здороваться лапой. В один из дней произошло вот что: когда Язгуль было шесть-семь лет, она заперла Гарагёза дома и ушла играть с подругами. Вернувшись с работы, мама обнаружила в доме бегущего щенка, который знатно порезвился. После возвращения дочери она спросила, почему собачку оставили в доме. Язгуль ответила: «Мама, я пошла к соседям поиграть с подружками, и боялась, что если я возьму с собой Гарагёза, то его могут сглазить, или он уйдёт куда-то и пропадёт бесследно. Поэтому и оставила его». На это мама сказала: «Ты моя умница, туркменские алабаи никогда не забудут дорогу в дом, где его кормили. Не бойся, он не затеряется. Куда бы ни уходил, он обязательно вернётся домой».

Сурай тоже вспомнила историю из детства. Она рассказала, что ещё детьми устраивали с ребятами соревнования в беге. С нами был и Гарагёз, который рядом со мной стоял в ряду бегунов и, как все, ждал начала забега. Мы начинали бежать и он тоже. Я бегала быстрее остальных, но Гарагёз опережал меня. Тогда я говорила: «Гарагёз, стой!». И он сбавлял ход и бегал наравне со мной. Он сопровождал нас всюду, даже тогда, когда мы шли к колодцу за водой или в школу. Но было удивительным, что до школы он провожал нас, спокойно бегая рядом, но на обратном пути он подбегал к маленьким детишкам и резвился с ними.

В детстве Бягуль с младшим братом Муратом по несколько дней гостила у бабушки по матери – Хаджарбиби эдже, которая жила неподалёку. И даже там Гарагёз не отходил от них, присматривал за ними. Мама также рассказала, что всех поражала нежная привязанность и преданность Гарагёза к её детям.

А Гарагёз в это время лежал у двери, слушал их разговоры и проникался их любовью.

Наступила полночь. Легли спать, но никто не сомкнул глаз до самого рассвета, переживая в памяти событие минувшего дня.

Новый день, как и всегда, начался с будничных хлопот, закончив которые все спешили к дяде, ведь у них дома устраивали большой праздник. Поставили казаны, разожгли костры, приготовили праздничные блюда и угощения, звучали зажигательные песни и музыка. И все на этом празднике говорили о проявленном Гарагёзом бесстрашии и преданности. С тех пор прошло много лет, но и сейчас сельчане с нескрываемой теплотой вспоминают события, связанные с верным алабаем по кличке Гарагёз.

Огулбиби ТУВАКБАЕВА,
специалист Верховного суда Туркменистана.

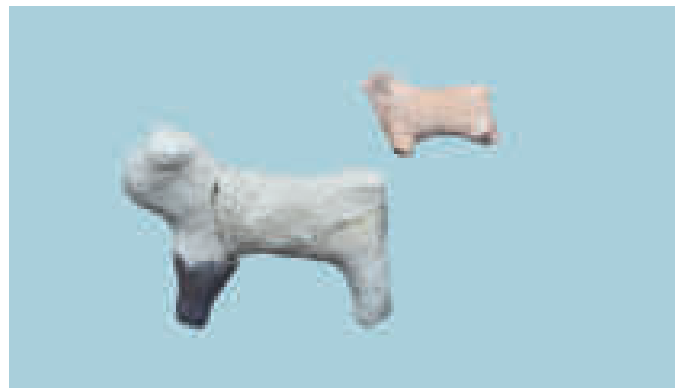

Jeýtun medeniýetiniň itşynaslyk mirasy

Gahryman Arkadagymyzyň yzygiderli goldaw-hemaýaty bilen milletimiziň mertebesine deňelýän milli mirasymyz, şolaryň hatarynda umumadamzat medeniýetiniň ajaýyp nusgalarynyň biri bolan türkmen itşynaslyk sungatynyň taryhyny arheologiya we etnografiýa taýdan çuň öwrenmek babatda giň gerimli işler alnyp barylýar. Bu işiň barha rowaçlanmagy üçin hormatly Prezidentimiz tarapyndan esaslandyrylan Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiyasynyň edýän tagallalary aýratyn bellenilmäge mynasypdyr.

Mälim bolşy ýaly, biziň günlerimize ýönekeý depe görnüşine gelip ýeten ýadygärlikleriň galyndylary dabarasy daglar aşan uly şäherleriň, söwdanyň we medeniýetiň ösen iri merkezleriň taryhy yzlarydyr. Arheologlaryň, etnograflaryň belent diwarly binagärlikleriň galyndylarynda, gadymy diňlerde, üstünden münýýlyklary geçiren kümmetlerde, galalarda hem-de olaryň töwereginde ýaýylyp gidýän köne ýaşayş mähellelerinde geçirýän ylmy gözlegleri netijesinde henize çenli mälim bolmadyk syrly maglumatlaryň ençemesi ýüze çykarylyp, olar taryhymyzyň şan-şöhretly sahypalarynyň ýazylmagyna ygtybarly esas bolýar. Şundan ugur alsak, arheologiya tapyndylar, etnografiýa gymmatlyklar iňňäniň uýy ýaly kiçijik hem bolsa, ylmy taýdan ägirt

uly ähmiýete eýedir. Sebäbi, şol gymmatlyklar tutuş adamzadyň medeni ösüşini äşgär edýär. Şonuň bilen birlikde şol gymmatly tapyndylar dünýäniň taryhyny öwrenmekde mälim däl täzelikleri açmaga esas bolýan ylmy maglumatlardyr. Mälim bolşy ýaly, häzirki wagta çenli türkmen alabaýynyň ýurdumyzyň dürli künjeklerindäki taryhy-medeni we arheologiya ýadygärliklerinden ýüze çykarylan yzlary hem-de milli işynaslyk tejribeleriniň taryhy bilen bagly arheologiya tapyndylar hem-de etnografiýa gymmatlyklar dünýäde iň gadymy we sap ganly itleriň naýbaşysy bolan türkmen alabaýynyň kemala gelen we dünýä ýaýran topragynyň hut biziň eziz Watanymyzdygyny aňryýany bilen aýan edýär. Gahryman Arkadagymyz jöwher pähim-paýhasyndan dörän «Türkmen alabaýy» atly eseriniň 20-nji sahypasynda bu barada şeýle ýazýar: «It bilen adam mundan 12-15 müň ýyl ozal dostlaşan diýlip hasap edilýär».

Türkmen alabaýynyň taryhyna degişli iň gadymy maglumatlar Günorta Türkmenistanyň çäklerinde dörän Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärliklerde ýüze çykaryldy. Geçirilen ylmy-gözleg işleriniň netijesinde Jeýtun medeniýetine degişli oba-kentler Köpetdagdan akyp gaýdýan derýalaryň ýa-da çaýlaryň aýaguçlarynda, dag eteklerindäki bol çeşme suwly jülgelerde döräpdir. Bu barada hormatly Prezidentimiz «Türkmen medeniýeti» atly kitabynyň 28-nji sahypasynda şeýle ýazýar: «Adamzat taryhında ilkinji oturymly ekerançylyk we şäher medeniýetiniň dörän mekanlarynyň biri hem täsin haýwanat dünýäli, gözəl jülge-dereli, melhem çeşmeli, mes gadymy türkmen topragynda – Merkezi Köpetdagdan inýän çeşme-çaýlaryň boýunda emele gelen Jeýtun medeniýetidir» [2.28 s.] .

Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärlikler Aşgabat şäheriniň demirgazygyndaky Owadandepede

obasynyň alkymyndaky Jeýtundepede, Bagyr obasynyň gündogaryndaky Täze Nusaý, Bäherden etrabyndaky Bamydepe, Gökdepe etrabyndaky Pessejikdepe, Çopandepede, Togalakdepe, Kaka etrabyndaky Monjuklydepe, Çagylydepe ýaly gadymy oba-kentleriň arheologiya depelerinden ybarat. Ýeri gelende aýtsak, Jeýtun medeniýeti degişli ýadygärlikleriň iň irkisi, öňki döwürde ilat arasynda «Çakmakdaşbeyik» diýip atlandyrylýan Jeýtun ýadygärliginiň adynyň manysynyň «jeý» – «suw saklanýan tebigy takyr ýer, suwuň hanasy», «tun» – («tün») – «arassa, bol suw» diýmegi aňladýandygy ünsüňi çekýär. «Jeý» sözi – «joýa» sözi bilen manydaş bolup, «suwuň geçýän akabasy ýa-da saklanýan hanasy» diýmegi aňladýar. Şoňa görä-de, etnograflar hut Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärlikleriň ilatynyň bol suwly ekerançylyk ýaýlalarda bol hasyl ýetişdiredigini, maldarçylygy ösdürendigini, işynaslyk sungatynyň düýbünü tutandygyny ylmy taýdan esaslandyryşlar.

1960-njy ýyllarda Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärliklerde akademik W.M.Massonyň ýolbaşçylygynda gazuw-agtaryş işlerini geçiren türkmen alymlary mundan ýedi-sekiz müň ýyl ozal ýaşalan otaglaryň birnäçesiniň üstüni açdylar. Olardan tapylan dag geçileriniň, ýabany goýunlaryň, aýraklaryň, jeýran-keýikleriň, öküziň süňkleri bilen bir hatarda türkmen alabaýynyň arheologiya yzlaryna degişli laýdan ýasalan heýkeljikleriň dürli görnüşlerini ýüze çykardylar. Olaryň arasynda alabaýyň kellesi, göwresiniň bölekleri aýdyň görnüp duranlary has köp. Käbiriniň göwresi döwürlän saklanyp galypdyr. Jandarlaryň käbiriniň endamyna çişniň dürtülen yzlary mesaňa bildirýär. Alymlaryň pikiriçe, gadymy awçylar awyň şowly bolmagyny arzuw edip, köne ynanja eýerip, laýdan ýasalan keýigiň, goýnuň heýkeljikleri doly gurap ýetişmänkä, onuň ýüzüne çişniň yzyny galdyrypdyrlar.

Akademik W. Massonyň ýazmagyna görä türkmen alabaýynyň we beýleki jandarlaryň heýkeljikleriniň diňe bir çagalar üçin oýunjak bolmak wezipesini ýerine ýetirmän, eýsem, gadymy pederlerimiz olaryň öýe-ojaga bagt, abadançylyk we rysgal-bereket getirmek güýjüne eýe bolandygyna hem ynanyşylyr. Ýeri gelende aýtsak, Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärliklerden ýüze çykarylan heýkeljikler türkmen alabaýyna bagyşlanan arheologiýa tapyndylaryň iň gadymkysydyr.

Gökdepe etrabyň Yzgant obasynyň çägendäki Çopandepede ýadygärligidin ýüze çykarylan, ýörite eýlenen, yöne bişirilmedik laýdan ýasalan alabaýyň mal sürüsine hüşgärlik bilen esawan bolup duran pursadyny ýatladýan heýkeljik ylmy taýdan aýratyn gyzklanma döredýär. Bu gadymy eserde alabaýyň erinlek göwresini dik tutup, gulagyny keýerdip, guýruguny galdyryp sak durandygy, eýýäm şol döwürde alabaýa süri goramagyň öwredilip başlanandygyny çaklamaga esas berýär.

Jeýtun medeniýetiniň görnükli ýadygärlikleriniň biri bolan, biziň eýýamymyzdan öňki VI-V müňýyllyga degişli Pessejikdepe ýadygärliginde üsti açylan uly otagyň diwarlaryna ak reňkli ýerligiň ýüzüne gara ýada gyzyl reňkler bilen dürli haýwanlaryň, agaçlaryň, şeýle hem täsin mazmunly nagyşlaryň şekilleriniň utgaşdyrylmagynda çekilen awçylyk pursadyndan bir parçanyň suraty milli itşynaslygyň kökleri barada gymmatly maglumatlary aýan edýär.

Hormatly Prezidentimiz «Türkmen medeniýeti» atly ylmy-ensiklopediki kitabyň 19-njy sahypasynda Pessejikdepäniň diwar bezegli otagyň tutuş adamzadyň taryhyny öwrenmekdäki ähmiýetiniň iňňän ýokarydygyny tekrarlap, şeýle ýazýar: «Ahal welaýatynyň Gökdepe etrabyndaky Pessejikdepe ýadygärliginde ybadathana otagyň diwaryna çekilen awçylyk pursadyny şekillendiren surat taryhy taýdan Jeýtun medeniýetine degişli bolup, dünýädäki iň gadymy şekillendiriş eserleriniň biri hökmünde mertebelidir».

Bu maglumatlar türkmen alabaýynyň aw etmäge ukybynyň ýokarydygyny tassyklaýan ygtybarly delillerdir. Mälim bolşy ýaly jeýtunlylar biziň eýýamymyzdan öňki VII-V müňýyllyklarda ilkinji ekerançylyk obalaryny döredip, bol hasyly ýetişdirmek bilen birlikde, awçylyk, balyk tutmak hem-de ýabany ösýän däneli ösümlikleri ýygnamak bilen güzeran aýlapdyrlar.

Mukaddes maşgala ojagyny döredip, öý tutunansoň olar göçüp-gonup ýöremän, bina eden bir otagly jaýlarynda öz maşgalasy bilen ýaşap başlapdyrlar. Howludaky mellek ýerlerinde ekerançylygyň ilkinji tejribelerini kemala getiripdirler. Şol bir wagtda jandarlary eldekileşdirip, olar üçin howlusynyň bir çetinde ýatak gurupdyrlar, şeýdibem maldarçylygyň, atşynaslygyň we itşynaslygyň heniz ýöntem tejribelerini döredipdirler. Suwarymly ekerançylyk tejribeleriniň özleşdirilmegi bilen daýhançylykda ýakyn ýardamçylar bolan iri şahly mallary ýer işlerini ýerine ýetirmäge werziş edip, öküze, düýä goşulan azalda ýer sürüp, bol hasyl almagyň usul-tärleri özleşdirilipdir. Şeýle gadymy adaty (natural) hojalyklarda atyň we itiň durmuşdaky ähmiýeti has-da ýokarlanyp başlapdyr. Sebäbi öň it diňe aw awlamakda ýa-da ýyrtyjylardan goramakda ynsanyň ýakyn ýardamçysy bolan bolsa, indi ol eýesiniň öýüni, howlusyny, mal-garasyny hem-de maşgala agzalaryny goramagy öwrenipdir. Bu barada hormatly Prezidentimiz jöwher paýhasyndan dörän «Türkmen alabaýy» kitabynda şeýle ýazýar: «Müňlerçe ýyllyk geçmiş taryhymyza göz aýlasak, türkmeniň şöhrata beslenen argamak aty bar, öljegini bilse-de, eýesiniň ojagyny, mal-mülküni gorap, ýyrtyjy wagşylar bilen garpyşan gaýduwsyz alabaý iti bar».

Müňýyllyklaryň jümmüşinde ynsan bilen itiň dostlugynyň berkemegi, onuň adamzadyň durmuşyndaky tutýan ornuny has-da ýokarlandyrypdyr. Ol esasan hem maldarçylygyň ösmegine güýçli täsir edipdir. Bu barada hormatly Prezidentimiz «Türkmen alabaýy» atly ajaýyp eserinde şeýle ýazýar: «It adamzadyň ilkinji eldekileşdiren jandarlarynyň biri saýylyr. Itiň eldekileşdirilip ugralan döwrüni dowar malynyň eldekileşdirilen döwri bilen senelemek dogry bolsa gerek».

Arheologiýa gazuw-agtaryş işleriniň netijesinde öýdekileşdirilen maýda we iri şahly mallar, at hem-de it üçin gurlan, üsti taýak, gamyş, şeýle hem çöp bilen örtülen bassyrmaly ýataklaryň we towuk ketekleriniň ençemesiniň üsti açyldy. Adatça, it ýatagyň üsti we töweregi ony tomsuň jokrama yssysyndan we güşyň aýazyndan goramak üçin samandyr çöp-çalam bilen basyrylypdyr. Ýeri gelende aýtsak, alymlaryň köpüsi Pessejikdepeden ýüze çykarylan diwar bezegindäki biri-birine meňzeş hatarlanyşyp duran öýjüklüň hut it ýatagyň suratydygyny tassyklaýarlar.

Geçirilýän ylmy barlaglaryň netijesinde Jeýtun ýadygärliginden alabaýyň şöhratly geçmişi bilen bagly ýüze çykarylan tapyndylaryň has gymmatlylarynyň ýene-de biri şol eýýamda pederlerimiziň äpet göwreli alabaýlarynyň bolandygyny subut edýän süňk galyndylarydyr. Bu ygtybarly subutnamalar türkmen alabaýynyň dünýädäki iň äpet itleriň atasy bolup durýandygyny hem-de onuň dünýädäki äpet itleriň tohumlarynyň köpelmegine täsirini ýetirendigini taswyklaýar.

Hormatly Prezidentimiz dana paýhasyndan dörän «Türkmen alabaýy» kitabyňyň 171-nji sahypasynda dünýädäki äpet itleriň kemala geliş taryhy we aýratynlygy barada ylmy seljermeler geçirip, şeýle netijä gelýär: «Häzirki günde beýleki tohumlar bilen garyşman, özüniň iň gadymy görnüşini saklap galan dog görnüşli itleriň ýeke-täk tohumy bar. Bu gaýduwsyz, wepaly, güýçli, çydamly, akylly türkmen alabaýydyr».

Arkadag Prezidentimiziň dünýäniň iňňaslyk sungatyny öwrenmekde ylmy tarapdan iňňän wajyp bolup durýan bu esasly ylmy kesgitleme Jeýtun ýadygärliklerinden ýüze çykarylan itiň süňklerini ylmy taýdan öwrenen belli alym, akademik A.K.Kasparowyň ylmy makalasynda şeýle tekerlanylýar: «Jeýtun ýadygärliginden ýüze çykarylan itiň ägirt uly kellesiniň süňkleri türkmenleriň ata-babalarynyň şol döwürde örän uly itlere eýe bolandyklaryna şaýatlyk edýär».

Mälim bolşy ýaly, häzirki wagtda dünýä iňňaslygynda türkmen alabaýy ýaly äpet göwreli itleriň biri nemes doglary hasaplanýar. Ykrar edilen standarta laýyklykda doglaryň boýy gerşinden ölçäniňde köpekleriniňki: ortaça 80 – 90 sm, ene itiňki: 72 – 84 sm barabardyr. Doguň mähremligi, kellesiniň ululygy, tumşugynyň gysgalygy, penjesiniň aýynyňky ýaly ululygy, berdaşlylygy, göwresiniň we süňkleriniň äpetligi, synasyny mydama haýbatly saklaýşy, gözleriniň ululygy türkmen alabaýlaryna meňzeşdir. Jeýtunyň şeýle äpet göwreli alabaýynyň ajaýyp keşbini gadymy Nusay galasyndan ýüze çykarylan biziň eýýamymyzdan öňki II asyra degişli ritonyň erňekasty zolagyndaky şekilde aýdyň synlap bilýäris. Bu Oguz şabadalaryny gazuw-agtaryş işleriniň netijesinde ýüze çykaran hem-de ol baradaky maglumatlary ilkinji bolup ylmy dolanyşyga girizen akademik M.Ý.Masson 1959-njy ýylda Aşgabatda neşir edilen «Parfiýanyň Nusay ritonlary» atly kitabyňyň 201-nji sahypasynda şeýle ýazýar: «Nusay ritonynda şekillendirilen äpetligi arslana-şire bäs gelýän itiň göwresiniň daýawlygy, kellesiniň äpet-

ligi, penjeleriniň berdaşlylygy, aýaklaryny goýşunyň gönüligi onuň türkmen alabaýydygyna aýdyň güwä geçýär».

Türkmen alabaýynyň arheologiya tapyndylaryň arasynda Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärliklerden ýüze çykarylan ynsan ýaly hatyra desurlaryna laýyklykda jaýlanan alabaýyň süňkleriniň galyndylarynyň — ystyhanynyň ýüze çykarylmagy iňňaslyk ylmyň taryhy üçin örän ähmiýetlidir. Gadymy dünýäde pederlerimiziň hatyra ähmiýetli jaýlamak däbine laýyklykda ýogalan adamy ýönekeý gönüburçly çukurda, uzaboýuna däl-de, ýygrylyp ýerleşdirilen görnüşde, ýagny ellerini döşüniň önünde, aýaklaryny bolsa dyzyndan eplenen ýagdaýda, sag egnine ýatyryp jaýlapdyrlar. Şol eýýamlarda irki ynanja eýerilip keramatly hasaplanýan jandarlar hem jaýlandanda sag egnine ýatyrypdyrlar. Şeýle ýagdaýda onuň ystyhany üstünden müňýyllyklar geçse-de, anatomiya taýdan bozulman şol durkunda saklanyp galýar. Bu dessur gadymy adamlaryň pany dünýäniň dowamy bolan baky dünýäniň bardygyna ynanandyklary bilen baglydyr.

Görnüşü ýaly, Jeýtun medeniýetine degişli ýadygärliklerden dünýäniň iňňaslyk ylmy üçin iňňän ähmiýetli tapyndylar ýüze çykaryldy. Ýüze çykarylan ylmy maglumatlar Jeýtun medeniýetine degişli oba-kentleriň arheologiya ýadygärlikleriniň tutuş Merkezi Aziya sebitinde ilkinji oturmly, ekerançylyk we maldarçylyk hojalyklarynyň ýöredilip başlanan ojagy hökmünde meşhur bolman, eýsem ynsan bilen itiň dostlugynyň gadymy yzlaryny hem-de iň irki ruhy ýörelgelerini habar berýändigini bilen ylmy taýdan örän ähmiýetlidir.

Ylmy barlaglaryň netijeleri milli iňňaslygyň ýönekeý tejribeleriniň kökleriniň hut Jeýtun medeniýetinden alyp gaýdýandygyny subut edýär. Milli iňňaslyk sungatynyň gazananlary soňra Änew, Altyndepe, Goňurdepe, Marguş, Nusay ýaly medeniýetleriň ösen merkezlerinde barha rowaçlanypdyr. Olaryň aglaba bölegi biziň günlerimize çenli gelip ýetipdir. Bu bolsa milli iňňaslyk sungatymyzyň taryhy we geljegi üçin deňsiz-taýsyz baýlykdyr.

Agamyrat BALTAÝEW,
Türkmenistanyň Medeniýet ministriginiň bölüm müdiri, Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasiasynyň agzasy.

Türkmen aw tazysy

Hormatly Prezidentimiziň düýpli aladalarynyň netijesinde milli baýlyklarymyzy öwrenmekde halkara derejesinde durmuşa geçirilýän döwletli işleriň ähmiýetliligi ýokarlanýar. Gahryman Arkadagymyzyň «Türkmen alabaýy» eseri adamzadyň itşynaslyk babatda münýýlyklar içre toplan gymmatly durmuş tejribesiniň pähim-paýhas känine has çuňňur aralaşmaga mümkinçilik berýär. Gadymyýetden şu güne ýetirilen milli gymmatlyklaryň esasyndaky durmuşyň wajyp ýörelgeleriniň özboluşly beýanyny özünde jemleýän bu kitapda türkmen tazysy barada iňňän gymmatly maglumatlar berlip, ol biziň milli awçylyk ýörelgelerimizi öwrenmekde juda gymmatly çeşmedir.

Hormatly Prezidentimiz «Türkmen alabaýy» atly çuňňur mazmunly ylmy-pelsepewi kitabyňyň 220-nji sahypasynda keremli topragymyza aw tazysynyň sap ganly tohumyny döretmek üçin parasatly atalarymyzyň irginsiz yhlas-zehiniň siňdirendigini tekrarlap şeýle ýazýar: «Birnäçe asyrlaryň dowamynda türkmenler sakçy itleriň, ýagny goýun itleriň hem-de

çalasyndan algyr aw tazylarynyň ajaýyp tohumlaryny kemala getiripdirler. Türkmen itleriniň asla gaýtalanmajak ajaýyplyklaryny türkmen arwanasy hem-de meşhur ahalteke atlary bilen ýaýdanman bir hatarda goýsa bolar».

Biziň ýurdumyzda gadymy awçy tazylaryň tohumy edil türkmen alabaýynyň sap ganlylygynyň goralýşy ýaly aýratyn üns berlip saklanypdyr. Olaryň awçylyk, yz çalmak, çalasyň hereket etmek endiklerini kämilleşdirmek boýunça türgenleşik işleriniň toplумы amala aşyrylypdyr. Bu barada hormatly Prezidentimiz dana paýhasyndan dörän «Türkmen alabaýy» atly eseriniň 181-nji sahypasynda bu barada şeýle ýazylýar: «Türkmenler özleriniň ahalteke atlaryny başga tohum atlar bilen çaknyşdyrmakdan goraýyşlary ýaly, öz alabaýlaryny hem başga tohum itler bilen çaknyşdyrmakdan goraýarlar. Hut şonuň üçin häzirkigi wagtda özleriniň ilkinji başlangyç görnüşini saklaýan itleriň iki tohumy – türkmen alabaýy we aleut laýkasy (awçylyk we aw üçin peýdalanylýan demirgazyk iti) bar».

Ýurdumyzyň dürli künjeklerinde alnyp barylýan arheologiýa we etnografiýa gözlegleriniň netijesinde türkmen awçy tazylarynyň taryhyna we özboluşly aýratynlyklaryna degişli örän wajyp maglumatlar ýüze çykarylýar.

Tazynyň taryhyna we milli itşynaslygymyza degişli maglumatlar taryhçy Ö. Gündogdyýewiň «Tazy we alabay» atly kitapçasynda hem şeýle ýazylýar: «Eýýäm antik eýýamynda Türkmenistanda häzirki türkmen tazysy ýaly itiň peýda bolandygy hakynda uly ähtimallyk ynamy bilen gürrüň etmek bolar. Hut şol wagt atly ägirt uly gabaw awlary hakyndaky ilkinji maglumatlar hem ýüze çykyp başlaýar. Gäwürgala şäherjiginden tapylan sadalaşdyrylan görnüşi aw itleriniň gyzlymytyl – goňur şekiljikleri bu netijäni tassyklaýar».

Tazy eýesine örän wepaly, salykatyly we hoşamaýdyr. Ol eýesiniň berýän buýruklaryny birkemsiz ýerine ýetirmegiň hötdesinden ussatlarça gelmegi başarýar. Çepiksizje we näzik bedenli itiň adaty bolmadyk gahrymançylygy görkezip bilmek ukyby haýran galdyryjydyr. Ol zerur halatynda öz eýesini döşüni gerip goraýar. Kinologlaryň tassyklaýşy ýaly, tazylaryň nerw ulgamynyň gurluşy örän berk bolup, özüni parahat we paýhasly alyp barýar. Bu barada halk naklynda «Gawun sopusy-mazy, it sopusy-tazy» diýilýär.

Ýyndam tazylar awçylygyň ajaýyp sypatlaryny özünde jemleýär. Ol awuň zyndan kowujylygy we yz boýunça yz çalyjylygy ussatlyk bilen başarýar. Tejribeli itşynaslar tazynyň ys alyjylygyny we awy tapmak başarnygyny ösdürmek üçin ýörite maşklary geçiripdirler. Munuň üçin agşam garaňky düşensoň, irden alagaraňkyda tazyny ýimitlendiripdirler. Ol eýesiniň garaňky jaýda goýan naharyny ysrganyp, tapmaly bolupdyr. Sähra ýerlerinde bolsa ýimiti towşanyň ýa-da sülgüniň gizlenýän ot-çöpleriniň arasyndan gözlemeli bolupdyr. Şeýdilende tazy sähra ot-çöpleriniň arasyndaky gymylda esawan bolmagy özüne endik edýär, bu ugurda ukyp-başarjaňlygyny artdyrýar.

Tazy armany-ýadamany bilmeýär. Ol uzak wagtlap suwsuz we ýimitsiz oňmaga ukyplydyr. Bu babatda ol adatdan daşary güýje eýedir. Ol awuny kowanda aklyňy haýran galdyryjy derejedäki ylgaýşy, böküşi, dürli kynçylykly ýerlerden böwsüp geçişi aýratyn belleniilmäge degişlidir. Tazyny aw pursatynda synlamak gaýtalanmajak lezzeti eçilýär.

Mälim bolşy ýaly, tazy diýlende, awçylygyň kämil döp-dessurlary, has takygy, tazy we elguş bilen aw etmegiň baý tejribesi göz önünde janlanýar. Bu barada Gahryman Arkadagymyzyň tagallasy bilen neşir edilen «Paýhas çeşmesi» kitabynda şeýle nakyllar bar: «Tazy awda synalar, ýigit-ýowda», «Tazy ýüwürügi tilki söýmez», «Tazysyz awa gidende öýe towşansyz geler».

XI asyrdan ýasap geçen Beýik Seljuklar zamanasynyň belli alymlaryň bir bolan Unsur Keý Kowus özüniň «Kowus-nama» atly eserinde elguş bilen tazy ulanylýan awçylygy paýhasly adamlaryň pişesi hasaplap şeýle ýazýar: «Oglum, bilip goýgun, at münmek, aw etmek, çowgan (at üstündäki milli oýun-polo) oýnamak asylyly ärlere, aýratyn hem ýaşlara mahsusdyr, emma her kişiniň öz wagty, çeni-çaky, tertibi bolmalydyr, her gün awa çykman, hepde-de iki gün çykgyň. ...Ýanyň bilen algyr laçyn, şahyn, bars, tazy alyp gitgin. Hem awyň oňar, hemem gorky-ünjiň bolmaz».

Parasatly pederlerimiz tazyny terbiýelemegiň, oňa aw etmegi öwretmegiň, şeýle hem aw edilende jandarlary goramagyň, tebigatyň baýlyklaryny tygşytly peýdalanmagyň baý tejribelerini döredipdirler.

Aw pursadynda laçyn bilen tazynyň bir-birine düşünişip, bir maksada okdurylyşy iňňän täsir galdyryýar. Awçylar kämahal olara awy kowalamak üçin buýrugyň berilmeginiň hökman hem dældigini belleýärler.

Awçylyk adamzadyň müňýylyklardan bäri dowam edip gelyän kesbidir. Bu gadymy kesp ýaşlarda başarjaňlygy, ruhobelentligi, çalasyňlygy, tebigata söýgini terbiýeleýär. «Bermezek Taňrydan – irmezek awçy» diýlişi ýaly, awçylyk ýadawsyzlygy, sabyrlylygy talap edýär. Gadymy awçylyk ynançlaryna göre: «Tazy eýesiniň önüne düşüp awlaga tarap gitse, aw şowly bolýar» – diýip ynanypdylar. Tazynyň tutan awyny halallamak üçin awçy birnäçe desury ýerine ýetirmeli bolupdyr. Ilkinji awlanan üç haýwany tazynyň agzyndan diri alypdyr. Soňra sadaka hökmünde haýwanyň bokurdagyny sähelçe dilip, gan çykarypdyr. Şonuň bilen birlikde ol geljekki awlanjak haýwanlary «arasalanan» hasaplapdyr.

Görnüşi ýaly, türkmen tazysy biziň milli itşynaslyk sungatymyzda aýratyn orun tutup, ony terbiýelemegiň baý tejribeleri asyrlar aşyp gelipdir. Bagtyýarlyk döwrümüzde türkmen tazysynyň gadymy tohumyny gorap saklamak we baýlaşdyrmak boýunça giň gerimli işler alnyp barylýar.

Perman HALMYRADOW,
Türkmen döwlet energetika institutynyň mugallymy.

**Skawordyň soraglary Gahryman Arkadagymyzyň tagallasy bilen
neşir edilen «Paýhas çeşmesi» kitabýndan alyndy**

«Ite-de ... ýagşy»		«It gylygyna eýesi ...»		«Eýesini sylan itine süýek ...»		«Aw ... tazy burnundan bildirer»	
«Müsürde ... bolandan, öz ilinde geda bol»						«It ýyly ..., doňuz ýyly or»	
		«Awçy näçe ... bilse, aw hem şonça ýol biler»			«... iş, soň iýmiş»	«Ýeri ... gör – eklär, maly ... gör – saklar»	
«Geýimi täzelikde ..., abraýyňy – ýaşlykda»	T	Ü	R	K	M	E	N
	«Ýere tarp gerek, ... zarp gerek»		«Içmen diýen guýyňdan, aýlanyp ... içersiň»		«... baý eýlär, nebis har eýlär»		«... bagy gögermez, gögerse-de miwe bermez»
		«Goýny ýel ..., geçini asmanda gör»		«It – ata, ... – daýa»		«Çopanyň aýagy ýetmedik ýere, ... ýeter»	
				«... – ot, ite – et »			
«Arkaly köpek gurt ...»		«Tagamsyz ... duz neýlesin, akylsyz başa – söz»	«Bal süýji, baldan-da ...»	«Aş tagtadan çykar, ... – pagtadan»			
	A	L	A	B	A	Ý	Y
	«Itiň demi – süňküň ...»	«Gawunyň gowusyny ... iýer»					
	«... burnundan üşär»						
		« Iti bolmadygyň, ... bolmaz »	«Itiň zyndan bar, ... – öňünden»				

**Düzen Döwletgeldi HALLYGYLYJOW,
Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň baş hünärmeni.**

Žurnalymyzyň geçen sanynda çykan krosswordyň
JOGAPLARY

Keseligine:

1. Daş (sahypa-46); 5. Awçylyk (sahypa-20); 8. Sowap (sahypa-141); 9. Başga (sahypa-132); 12. Ynsan (sahypa-81); 13. Laýyk (sahypa -141); 16. Ylmy (sahypa-103); 17. Many (sahypa-144); 20. Harby (sahypa-94); 21. Batyr (sahypa-152); 24. Saman (sahypa-185); 25. Gaýçy (sahypa-132); 27. Garaýşy (sahypa-125); 28. Mal (sahypa-99).

Dikligine:

2. Anyk (sahypa-85); 3. Owlak (sahypa-103); 4. Çykar (sahypa-50); 6. Çopan (sahypa-184); 7. Agras (sahypa-200); 10. Ynamdar (sahypa-104); 11. Mynasyp (sahypa-144); 14. Kyn (sahypa-81); 15. Çyn (sahypa-144); 18. Abraý (sahypa-55); 19. Sakçy (sahypa-181); 22. Haçan (sahypa-184); 23. Wagşy (sahypa-94); 26. Gara (sahypa-209).

TÜRKMENIŇ NUSGALYK **ALABAYY**

Baş redaktor: Narly NURYÝEW

Jogapkär kätip: Kemal NAZAROW

Esaslandyryjy – Halkara «Türkmen alabaý itleri» assosiasıyasy

A – 107707

Indeksi: 5757676

Çap etmäge rugsat berildi 20.09.2021.

Ölçeği 60x90 1/8. Çap listi 6,0. Hasap-neşir listi 6,58. Sargyt №2821. Sany 5360.

Žurnala gelen golýazmalar, suratlar yzyna gaýtarylmaýar, olara jogap hem syn berilmeyär.

Žurnaldan maglumatlar göçürilip çap edilende, žurnala hökman salgylanmalydyr.

Žurnal Türkmenistanyň Metbugat merkezinde çap edilýär.

Žurnalyň çap edilişiniň hiline Metbugat merkezi jogap berýär.

Redaksiýanyň salgysy: Aşgabat şäheri, Arçabil şaýoly, 132-nji jaý.

Tel: 39-00-46.

*****

Editor-in-chief: Narly NURYÝEV

Executive Secretary: Kemal NAZAROV

Founder – International Association Turkmen Alabay dogs

A – 107707

Index: 5757676

Signed for publication 20.09.2021, Format 60x90 1/8

Paper 6,0. Press sheet 6,58. Order №2821. Circulation 5360.

Manuscripts and drawings sent to the magazine are not returned and are not reviewed.

When copying and printing data from the magazine, a link to the magazine is required

The magazine has been published at the Publishing Center of Turkmenistan.

The Publishing Center is responsible for the quality of printing of the magazine.

Address of the editorial office: Ashgabat, Archabil Avenue, building 132.

Tel: 39-00-46.

*****

Главный редактор: Нарлы НУРЫЕВ

Ответственный секретарь: Кемал НАЗАРОВ

Учредитель Международная ассоциация «Туркменского алабая»

A – 107707

Индекс: 5757676

Подписано к изданию 20.09.2021, Формат 60x90 1/8,

Печ. л. 6,0. Учет. изд. л. 6,58. Заказ №2821. Тираж 5360.

Рукописи и рисунки, присланные в журнал, не возвращаются и не рецензируются.

При копировании и печати данных из журнала ссылка на журнал обязательна.

Журнал отпечатан в Центре печати Туркменской государственной издательской службы.

Ответственность за качество печати журнала несёт Центр печати.

Адрес редакции: город Ашхабад, проспект Арчабил, корпус 132.

Tel: 39-00-46.

